

Sõjaasjanduse ajakiri

SÕDUR

№ 9.

Laupäeval, 6. märtsil 1926.

VIII aastakäik.

POOLA RAHVAESITUSE (SEIMI) DELEGATSIOON EESTIT KÜLASTAMAS.

PÄRJAPANEK 24. II. 1926. TALLINNAS VABADUSSÕJA KANGELASTE HAUALE.

Lisana: Major R. Masing'i „Moraal ja sõda“.

SISUSTIK: N. Reek: Püüdeid ja sihtjooni juhtkonna (ohvitserkonna) sõjalisest ettevalmistusest N.-Venes. — A. Traksmann: Kultuur-selgitustöö kursuste I. lennu lõpetamise puhul. — E. K.: Esimene inseneriväe ohvitseride lend Sõjakoolis. — E. —: Eesti poliitiline ja strateegiline olukord. — R. Masing: Kehalise kasvutuse ja noorsoo sõjalise ettevalmistuse organisatsioon Prantsusmaal. — Eesti iseisvuse 8. aastapäev: 8. aastapäeva pühitsemine Tallinnas. Vabadussõjas lahgenute ohvitseride mälestustahvlite avamine Ohvitseride Keskkasinos 24. II. 1926. Aktus „Sõdurite Kodus“. Vabariigi aastapäeva pühitsemine Tartus. Vabariigi 8. aastapäev Pärnus. Vabariigi aastapäev Valgas. — S. S.: Vabadusvõitluse jäädvustamisest kunstis. — K. Udal: Poola seimi liikmed külalistena Eestis. — M. T.: Esitusvormi valjatootamine. — Reservleitnat: Meie kaitseväe munder. — K. Udal: Poola sõjaväest. — V. K.: Märkeid Itaalia sõjaväest. — Sport kaitseväs. — Kaitseväe elu.

Püüdeid ja sihtjooni juhtkonna (ohvitserkonna) sõjalisest ettevalmistusest N.-Venes.

N. Reek.

„Sõdur“i“ 1925 a viimastes numbrites ja selle aasta nr. nr. 5, 7, ja 8 on püütud valgustada sõjaväe juhtde (ohvitserkonna) ettevalmistust Läänes. On lubatud seda küsimust valgustada igakülselt, seepärast tarvis vaadelda, millised püüded ja sihtjooned on valitsemas selles küsimuses meie suurel idanaabril N-Venel. N-Vene punaväe (R. K. K. A.) loojad L. Trotskiga eesotsas hindasid algusest peale õieti ohvitseri kui juhi suurt tähtsust sõjaväes.

Kutsudes teenistusse endisi ohvitseri kui eriteadlasi („spetsid“) asuti suure jõu ja hooliga uute punaväe juhtide väljaõppele. Selleks avati kümnekond kõrgemat sõjaväe õpeasutust ja erikursust ning sajad sõjaväe õpeasutused umbes endise sõjakooli õpekavaga. Peale selle mitmesuguseid erikursusi lühema või pikema kestvusega ja piiratud arvu õpeainetega. Hiljem leidis punaväe juhatus (kas omal algatusel või Lääne eesjukul), et ohvitserkonna ettevalmistus ei või lõppeda koolipingiga, vaid seda tuleb jätkata kogu teenistuse vältusel intensiivselt ja kindla kava järele. N-Vene sõjakirjandus eriti „Vojennõi Vestnik“ kui sõjapoliitiline nädalaleht on paljud korrad selles asjas sõna võtnud. Alguses peatati Sõjaväe õpeasutuste töö meetodite juures (vaata „V. V.“ 1924. ja 1925 a.), arvustades vanu meetode soovitati uusi. Peatuti n. n. laboratoorse töö meetodi juures ja soovitati teda käsitusele võtta, sest tarvis on ohvitserile oskusi, mitte ainult teadmisi (tähendab sama nõudmine kui Lääneski). 1925 a. lõpul ja selle aasta algul leiame N-Vene sõjakirjandusest eriti aga „Vojennõi Vestnik“ust“ artikleid, mis näitavad, et ohvitserkonna ettevalmistus kui õpeasutustes nii väljaspool õpeasutusi on kerkinud teravalt päevakorrale. Meie näeme, et selle küsimuse käsitlemisel on olemas kaks peavoolu. Ühe voolu (nähtavasti noorem põlv) eesotsas on Triandafillov ja Trifonov, teist voolu esitab A. J. Verhovskij

(tsaariaegne kindralstaabi ohvitser, Kerenski sõjaminister, nüüdne Sõjaväe Akadeemia taktika professor).

Võtame vaatluse alla mõlematelt poolt avaldatud tähtsamaid artikleid, et pärast teha tarvilikke järeldusi:

„V. V.“ 1925. nr. 47—48 V. Triandafillov artiklis „Küsimusi Kõrgema juhtiva koosseisu ettevalmistusest“ toob esile järgmisi mõtteid:

„Juhtiv koosseis, millise kooli ta ka ei oleks lõpetanud, võib ainult siis seista oma kutse kõrgusel, kui ta vahetpidamata omi teadmisi täiendab ja oskusi arendab. Keegi ei vaidle enam vastu, et selleks on tarvilikud erilised õppused väeosades. Vaideldakse ainult selle üle, milline peab olema õppuste sisu, s. o., mida ja kuidas õppida ja õpetada“. Edasi arutab autor: „Nii siis, mis õppida“.

Paljud seltsimeestest arvavad, et kõrgematele juhtidele enese sõjalises ettevalmistuses tuleb anda täielik vabadus, mis neil võimaldaks õppida seda, milles nad end tunnevad vähem ettevalmistatud.“

...Arvatakse, et sarnasel teel täienduvad teoreetilised teadmised ja laieneb juhtide silmaring. Kahjuks on selles küsimuses tänapäeva nõuded teised. Teooria alal on meil juba palju saavutusi, nagu Sõja Akadeemia, KUVK (Курсы Высшего Комсостава), VNO (Военно-Научное Общество), mis viimasel ajal on andnud peaaugudele tööd ja milline töö on kannud ka vilja; aga selle eest oleme meie praktilise väljaõppe alal praktiliste oskuste omamisel väga vähe edasi jõudnud. Selles osas, kui võrd on näidanud sõjamängud, välisõidud ja manööverdrid on meil valitsemas täielik operatiivne saamatus, s. o. oskamatus tegelikus olukorras (cas concret. N. R.) kasutada sageli kaunis laialisi teoreetilisi teadmisi“.

V. Triandafillov väidab, et õppustel korduvad ühed ja samad vead. Peaasjalikult ei osata õieti hinnata sõjalist olukorda. Seda tehakse vale vaatenurga all ja ühekülgsest. Sõja Akadeemia on teoreetilisele väljaõppele pannud vale aluse. Näitena selleks toob Sõja Akadeemia II lennu 1924—1925 taktika õpetajatelt kokku seatud „špargalka“, mis pidada professorite arvates andma näpunäiteid, kuis hinnata olukorda ja võtta otsus. „Špargalka“ koosneb viiest osast: 1) ülesande selgitamine (уяснение задачи), 2) olukorra hinnang, 3) korpuse komanderi ülesande lahendamise idee, 4) valitsuste ülemate (нач. управлений) lühidatud ettekanded ja 5) tegevuse kava.

Iga nimetatud osa jagunevat omakord punktideks ja allpunktideks. Selle tulemuseks suur teoretiseerimine. Autori sõnadega: „Sarnane on see meetod, mis alguses paistis loogilise ja mida soovitati igalt Akadeemia kateedril. See meetod ei vii otsusele „olukorra hinnangu“ põhjal, vaid millegi muu põhjal, seal hulgas ka „ülesande selgitamise“ põhjal. Olukorda hinnatakse ainult „vormi täitmiseks“ (проформа), et leida tõendusi juba ettevõetud (inspireeritud) otsusele.“ Kõik õpilaste tähelepanu on juhitud „pealõugi“ suuna otsimisele, nagu koosneks sõjategevus ainult pealõugist. Autor leiab et professor ei ole selle meetodiga õigel teel. Ta annab vale šablooni ja viib õpilased eemale tõsisest olukorra hinnangu oskustest. See meetod kasvatab pealiskaudseid ja mitte teadlikke ning otsustamises iseseisvuse ta juhte (halvab initsiatiivi). Senised manöövrid, välisõidud jne. on näidanud, et juht ei oska anda üldülesannet, jaotada seda eriülesanneteks ja anda eriülesannete täitjatele selget ja kategoorilist käsku, mis võimaldaks alluvatel juhtidel õieti tegutseda üldülesande sihi saavutamiseks. Eriti on saamatud kõrgemad juhid tehniliste vägede käsutamises. Siin sageli loetakse käskudes üles kõik ülesanded, mis taktika õperaamat soovitab, süvenemata — kas nõuab neid ülesandeid tõelik olukord ja kas võimaldab täitmist jõudude ja ilmastiku ning teised olukorra elemendid. Viga näeb autor jällegi selles, et valesti on õpetatud juba õpeasutustes. On õpetatud kirjutama pikki 12—15 punktist koosnevaid käskude, kuid on õpetatud sealjuures operatiivselt valesti mõtlema. Taktika õpetajad on seni ainult hinnanud õpilaste töö resultaate, aga ei ole õpilastele kätte näidanud õiget töö meetodi. Õpesüsteem, mille juures õpetaja otsekohe ei juhi õpilase operatiivset mõtlemise prot-

sessi, võib anda valed mitted soovitatavad resultaadid, seepärast autori sõnadega: „...Et eemaldada seni korduvaid vigu (taktikalisel ettevalmistusel N. R.), peaks õppusi nii korraldatama, et oleks võimalus omandada praktilisi oskusi õppustes enestes. See on saavutatav ainult korduvate harjutustega ühes ja samas küsimuses, tingimusel, et õppuste juht saaks jälgida töö protsessi.“

Edasi tuleb autor otsusele, et ei tohi taktika õpetamisel õpilast üle kuhjata mitmesuguste erinevate aladega ja küsimustega, vaid jaotada töö üksikuteks küsimusteks ja drillida iga küsimust eraldi. Õpetaja võib visa ja järjekindla tööga juhtida õpilasi õigele teele operatiivses mõtlemises ja töös. Kokkuvõetult — V. Triandafillov'i kirjutuse järele õpetatakse seni N-Vene ohvitserile iganenud šablooni järele kõiksuguseid teoreetilisi targutusi, kuid on vähe antud tarvilisi taktikalisi oskusi, milliseid autori arvates vajab ohvitser. Autor juhib ühtlasi tähelepanu oma seltsimehe Trifonov'i artikli peale, mis pidavat andma vastuse, kuis tegelikult korraldada ohvitseride õppusi, et nad saavutaks eesmärgi.

„Vojennõi Vestnik“ nr. 1—1926 leiame Trifonov'i artikli: „Taktikalised õppused kõrgema juhtkonnaga.“

Ka Trifonov konstateerib, et vead, mis esile tulevad taktikalistel õppustel, on alati ühed ja samad — 1) liig umbkaudne ja kindlusetu käsutus, käskude sõnarohkus ja ebatäpne redaktsioon, lohakus kirjutamises jne. 2) tundub et juhtidel on teoreetilisi teadmisi, kuid sealjuures on nad praktiliselt täiesti saamatud. Senine taktikaline väljaõpe N-Venes on rajatud: taktikalistele õppustele, välisõitule, sõjamängudele ja manöövritele. Autor leiab, et kõik mainitud töö ei ole õieti rajatud, ja käesolevatel meetoditel ei kindlustata juhtide tarvilist väljaõpet. Senised tööd on nii korraldatud, et neil ei õpita, vaid nende abil kontrollleeritakse teadmisi. Kuid elu nõuab praktilisi oskusi, mida võib saavutada teatud küsimuse korduvate käsitamistega, teatud praktilise harjutuse süstemaatilise kordamisega. Olgugi, et juhtide teadmiste kontrollleerimine on tarvilik, kuid tähtsam on siiski õpetamine, ettevalmistus.

Senistel õppustel sunnitakse õpilasi korruga lahendada palju erinevaid küsimusi. Seega hajub tähelepanu ja mitte ükski küsimus ei saa õpilasele selgeks.

Eriti halvasti on korraldatud ettevalmistus staabi (end. kindralstaabi) töök. Akadeemias õpilastele antakse palju aeganõudvaid ülesan-

deid, kus õpilane korruga joonestagu palju skeeme, kirjutagu pikki ettekandeid olukorra hinnangust, suur arv käske, korraldusi jne. Õpilased ei saa siin koondada oma tähelepanu ühele küsimusele selles töös; nad õpivad töö täitmisel valesti kasutama aega, sest sõjaolukorras on töö täitmise tingimused teised. Õpetaja ainult kontroleerib tööd, kuid ei võta osa õpilase töö protsessist, ei juhi seda õigele rajale. Kõige tähtsam osa taktikalises töös — olukorra hinnang ja otsus ilma õpetaja kavakindla ja õigetele põhimõtetele rajatud drillita võib sarnase (maksva) meetodi juures anda nõrku resultate. Olukorra hinnangul tarvitada analüütilist meetodi. Analüüs on osa olukorra hinnangu tööst ja mitte kõige tähtsam osa, arwab autor; kõige raskem ja vastutusrikkam osa juhi töös algab olukorra analüüsi lõppedes: tarvis peale analüüsi saadud elemente õieti kaaluda ja siis otsustada, on tähtis õige süntees. Kõikide seniste vigade eest on autori arvates vastutav sõjaväe Akadeemia, mis ei ole pannud tööle õiget alust.

Tulevikus ei tuleks juhtkonna (ohvitseride) taktikalist väljaõpet enam rajada ainult manöövrile, välisõitutele taktikalistele mängudele, vaid — „kollektiivsed taktikalised õppused peavad saama kõrgema sõjaväe juhtkonna ettevalmistuse nurgakiviks.“ Autor annab nende kollektiivseteks taktikalisteks õppusteks näpunäiteid:

„a) võimalikult suur üldülesande osade jaotus õppusel,

b) ülesande täitmisel — kordamine (drillimine)“.

Punkt a) — autor soovib anda õpilasele lahendada järkjärgult teatud operatiivküsimuse osasid nii, et õpetaja saaks vahenditult jälgida töö protsessi ja juhtida õpilase tööd. Punkt b-s) mainitud harjutuse (ülesande) kordamisega saavutatagu praktiline oskus täita teatud osa ülesandest või kogu ülesanne sama kiirelt kui sõjaludes, kui mitte kiirelt. Sarnane õpetamine viib õpilase põhjalikult töö üksikasjadesse ja annab talle oskuse kiirelt täita ülesannet. Juhtkonna taktikaline ettevalmistus nõuab pikemat aega (mitte kuhjata õppusi) ja hästi ettevalmistatud ja autoriteetseid juhte — õpetajaid. Enne kui asuda teiste õpetamisele arutatagu põhjalikult läbi ülesanne ja tulda teatud hästi kaalutud otsusele. Doktriin olgu ühine. Ühele õpetajale juhatajale antagu õpilasi mitte rohkem kui 4—5 (Läänes ollakse nõus kuni 10 mehega N. R.). Trifonov arwab, et tema soovitatud õpetamise meetod ei taha olla vastuvaidlematu, kuid ta arwab, et see meetod viib lähemale ohvitseri oskuslisele ettevalmistusele kui senised.

„V. Vestnik“ nr. 4 — 1926. leiame kaks kirjutust, mis semuti arvustavad punaväe juhtide taktikalist ettevalmistust, nagu eelmisedki autorid. A. Svetšin (tuntud sõjakunsti ajaloo professor) artiklis „Miks oleme saamatud taktikas?“ konstateerib, et N-Venes kulutatakse palju energiat juhtide ja punaväe taktikalisel väljaõppel, mille parimaks tõenduseks seni N-Venes ilmunud rohkearvuline väärtuslik ja väärtusetu taktikaline literatuur. Väliselt näibki nagu oleks taktikalise väljaõppe ja juhtide ettevalmistuse alal kõik korras, kuid tegelikult on siin suur saamatus. Asjale on lähenetud vormilt (välispidiselt) ilma sisuse tungimata. Tuhendeid tunde kulutatakse taktikalise ettevalmistuse nimel, kuid tehakse taktika õppimise asemel midagi muud, millel vähe ühist tõeliku taktika õppimisega meieaja oludes.

Autor on näinud üle 30 leheküljelisi korpuse tegevust käsitavaid taktikalisi ülesandeid, millesse põimitud keerulisi operatiivküsimusi ja mida peab lahendama teatud juht lühikesel ajal täites teenistuse kohuseid. Sarnaste ülesannete andmine on taktikalise kirjaoskamattuse tunnus ja tõendab, et õpetajatel pole selge mõiste — mis on taktika.

Taktika õpetajad kulutavad neile antud aja mitte selleks et õpetada halle igavaid kuid tarvilikke taktika elemente, vaid püüavad viia õpilasi operatiivkunsti valda. Sarnane dilettantism ongi üks põhjustest taktikalises saamatuses.

„V. Vestniku“ samas numbris keegi Novikov artiklis „Operatiivsest saamatusest“ jätkab Svetsini mõtteid. Leiab, et juhtkonna operatiivset ettevalmistust võetakse liig kergelt. Antakse ettevalmistuse nimel kergel käel liig läbitöötamata ja mahukaid ülesandeid, näiteks võrdlemisi noortele juhtidele antakse ülesandeid armee tegevuse peale. Sarnane töö nõuab palju vaeva, kuid ei kannu vilja, sest lahendaja ei omanud siit oskusi tema tulevase tegelikuks tööks. On tendents üldse ettevalmistada juhte suuremate väeliikide ühenduste (korpuse, armee) juhatamiseks ja staabi tööks. Kuid autori arvates ei osata siin pidada piiri. Tema andmetel saab punaväes juhtide õpeaasta vältel „ettevalmistatud“ umbes 300 armee ja 1000 korpuse ülemat. Sarnane ettevalmistus ei vastata punaväe nõuetele. Olla tarvis õieti kasutada õpeaeg ja õppused nii korraldada, et oleks võimalik korjata ühe ja sama küsimuse lahendamist. Kordamine tagab resultaatide paremuse. Lõpukokkuvõttes autor leiab, et operatiivse saamatuse kurja juur peitub organiseerimattuses ja detsentraliseeritud õpetöös. Novikovi arvates on tarvis punaväe juhtkonna väljaõpet centraliseerida.

da (nagu Prantsusmaal N. R.) ja juhtide õpetajaks valida hästi ettevalmistatud õpejõud. „V. Vestnik“ nr. 3 — 1926. A. J. Verhovsky artiklis „Vajame kava juhtkonna ettevalmistusel“ tõrjudes tagasi Triandafillovi ja Trifonovi etteheiteid Sõja Akadeemia taktikalise ettevalmistuse aadressil, avaldab kõne all olevas küsimuses järgmisi tähelepanu väärivaid mõtteid: Kõigepealt avaldab headmeelt, et olukorda arvestatakse. Arvestaja on kui hoolas vulvur, kes õigel ajal hoiatab liginevat hädaohtu. Panaväe juhtkonna sõjalise ettevalmistuse küsimus on olnud juba ammu ka autori mureks seda rohkem, et Läänes sellel alal on käimas kibe töö. Olgugi, et punaväel oli ebaedu Varssavi all, üldiselt on ta ikka võitjana välja tulnud kodusõjast. Autori arvates: „...Punaväe juhtkond, taotud raskeis võitlustes, on neis omanud soliidne sõjalise ettevalmistuse aluse (baasi). Kuid meie kõik oleme näinud, et sellest on vähe tulevaseks sõjaks.“

Kodusõda pidasime koosseisudelt väikeste armeedega suurtel rinnetel, väheste tehniliste abinõudega; ka vastane sarnanes meile. Meie kujutleme tulevikusõda koosseisult suuremate armeedega ja rikkalikuma tehnikaga varustatud vastasega, kes ühtlasi paremini õpetatud ja relvastatud. Peame tunnustama, et ka meie möödunud võitlusis tegime vigu, mis tarvis edaspidi vältida.“

A. J. Verhovsky näitab, et taktika arenes ilmasõjas ja areneb veel nüüd. Kool ei jõua üksi rahuldada juhtkonna sõjalist ettevalmistust, vaid seda tuleb jätkata väljaspool õpeasutusi. Õpeasutuste tööd ja selle tulemusi iseloomustab autor järgmiselt: „Tege-likult KUVKAS (Kursõ Võsavo Komandnavo Sostava) kursustel meie lahendasime kõigest 3—4 taktikalist ülesannet ja sooritasime 2—3 sõjamängu (peale selle sõjaajalugu, strateegia j. t.) Sellest jätkub et tutvustada töö meetodiga, töö suunaga, kuid sellest on vähe, et omandada oskusi. Aga taktika ei ole niivõrd teadus kui kunst, mida omandatakse vaid praktiliste harjutustega, alalise kordamisega.“

Sellele otsusele tuli taktika õpetool juba 2 a. eest ja esitas oma otsuse, milles väitis, et sõjaõpeasutused võiks ainult siis täita oma ülesande, kui nad esineks ühena lülina suures juhtkonna ettevalmistuse kavas, millises ettevalmistuse pearaskus jääks punaväe (armee) enese kanda. Meile näitus juba siis, et juhtkonna ajajaotus vajaks muudatusi, sest peaaegu 99% kõigest ajast kulutati kahe küsimuse lahendamiseks:

1. alalhoida üksuse olemasolu — teda riidetada, toita, muretseda jalanõusid ja... kirjutada

paberi virnasid — aruannete, raportite ja tähtajaliste ettekannete näol;

2. punaväelaste väljaõpe.

Väeosades kulutati ainult 1% kõigest ajast juhtkonna sõjaliseks ettevalmistuseks, alates kompanii ülemast ja kõrgemale. On teada, et kõik see ettevalmistuse töö muutub asjatuks aja ja abinõude kulutamiseks, kui ennem ei ole tarviliselt ettevalmistatud keskmise ja kõrgem juhtkond, kes peab oskama „vähese vaeva ja verega“ saavutada lahingus võitu.

Kui mina pöörasin GWJZ (Главное Военное издательство) tähelepanu selle peale, et tarvis muretseda kirjandust, mis võimaldaks organiseerida kõrgema juhtkonna ettevalmistust kohapeal (väeosades). Minu mõte tol korral ei leidnud poolehoidu, sest GWJZ arvates ar mee ei tarvitaks sarnast kirjandust“.

Edasi autor tõendab, et tema tolaeagne raport on leidnud täieliku poolehoidu sõjateaduslikes ringides ja et juhtkonna sõjaliseks ettevalmistuseks kohtadel olla astunud samme. Autori arvates: „Nüüdisaja sõjavägi peab arvestama faktiga, et kiire edu tehnikas ja kõiku- vad vahekorrad poliitikas on põhjuseks taktika kiireks muutmiseks. Meie peame olema ettevalmistatud unte taktika vormide vastuvõtteks. Sarnases olukorras oleme praegu. Sõjavägi võib ja peab osa ajast pühendada juhtkonna ettevalmistuseks. Mulle näib otstarbekohane, et kõrgem juhtkond samuti töötaks alluvate rügemendi, diviisi ja korpuse ja kõigi nende üksuste juhtiva aparaadi taktikalise väljaõppe alal, nagu kompanii ülem kasvatab ja õpetab temale alluvaid laskureid ja jao ülemaid, kasutades selleks kooli õppemeetode, — mitte ainult neid (õpilasi) eksamineerides sõjamängudel ja manöövrelil“.

Edasi toob autor loetelu sõja kirjandusele mis taktika õpetooli kaasabil selleks välja töötatud, et võimaldada juhtkonna kohapealset sõjalist ettevalmistust. Muu seas oleks mainida järgmisi töid: 1) „Taktikalise ettevalmistuse alused“ 2) „Metoodika taktikalisteks harjutusteks kaardil“ 3) „Rügement kaitsel ja pealetungil“ 4) „Kahurvägi kaitsel ja pealetungil“ jne. Kui on olemas sarnaseid käsiraamatuid, siis võib õppida mitte ainult õpeasutustes, vaid ka töötada edukalt diviisides ja korpustes. Autori arvates on seltsimehed Triandafillovi ja Trifonov hiljaks jäänud oma „hädasignaali- dega“, nad on küsimusele liig pealiskaudselt lähenenud, sest Akadeemia taktika õpetool on seda küsimust kaalunud juba ennem ja põhjalikumalt. Autor toetab Triandafillovi mõtet,

et tarvis tõesti kõrgema juhtkonna sõjalist ettevalmistust; sarnane ettevalmistus, nagu näitas ilmasõda, ei ole iialgi küllaldane

Autor tõrjub tagasi, „noorte kallaletungid Sõja Akadeemia taktika õpetoolile, kuid avaldab siiski headmeelt, et arvustatakse nende (taktika professorite) tööd, sest vaikimine on hädaohtlikum kui asjakohane arvustus. Lõpuks annab veel mõningaid tähelepanuväärivaid mõtteid: „Taktikat ei saa täielikult omandada 8—12 kuulise kooli õpeaja kestes; selleks on vähe ka kahe aastast normaal sõjakooli ja Sõja Akadeemia. Kool annab ainult töö meetodi, nagu noore sõduri õpetaja, näitab ainult, kuidas lastakse püssist, kuna laskekunsti omab laskur pärast aruurikka harjutusega. Olen nõus, et juhtkond vajab samuti kavakindlat ja laialist ettevalmistust, kui iga teine sõjaväe harugi. Seades ettevalmistuse laiale plaanikindlale alusele leiame selles töös mõtte ja tähtsuse“.

Ma tsiteerisin mitme autori vaateid juhtkonna (ohvitserkonna) sõjalisest ettevalmistusest N.-Venes. Meie näeme, et venelaste peatähelpanu on pööratud taktikalisele (operatiivsele ettevalmistusele. Suurem osa käsitletud autoritest (samuti ka teistel andmetel) kaldub arvamisele, et juhtkonna ettevalmistuse töö tuleks korraldada koha peal, s. o. väeosades, diviisides, korpustes. Nõutakse, et vanemad juhid ise oleksid tarviliselt ettevalmistatud noorte õpetamiseks. Nõutakse oskusi, mitte ainult teoretiseerimist. Kokkuvõttes näeme, et kui Läänes nii Idas on käimas sõjaväe juhtide sõjalise ettevalmistuse töö ka väljaspool sõjaväe õpeasutusi ja et otsitakse teid, kuis seda suurt ja vastutusrikast tööd kõige paremini korraldada. Iseenesest tekib nüüd küsimus, kuis seda korraldada meil. Sellest ehk teine kord.

Kultuur-selgitustöö kursuste 1. lennu lõpetamise puhul.

A. Traksmann.

Kultuur (cultura) on kool millegi oest, millegi harimine, puhastamine ja arendamine, et teda metsikust, söötunud ja mahajäetud seisukorrast viia sarnase olendini, kus ta muutub vastuvõtlikuks sellele seemnele, mis temasse tahetakse küllida.

Ei ole kahtlust, et käesoleval juhusel selle „millegi“ all on mõeldud meie sõdurkonna hingelma — tema vaimlisi ja moraalseid hingelõude — see on ju pind, millele tahame küllida meide riigikaitse aadete seemne selle lootusega, et ta seal kasvaks tugevaks, lopsakaks puuks.

Oleks ju väga hea ja soovitav meie kaitseväge huvide seisukohalt, et terve meie noorsugu astuks riigikaitse teenistusse intellektuaalselt ja moraalselt täiesti ettevalmistatud hingelmaga.

Kuid kahjuks ei ole see praegu veel mitte nõnda ja sellepärast meie ohvitserkonna töö oma elukutse alal ka lähemas tulevikus jaguneb kahte ossa, mis lähedalt seotud üksteisega:

a. Sõduri mõistuse, vaimlise silmaringi ja huvide ringkonna üldine arendamine, tema tundelma mõjutamine, et teda teha vastuvõtlikuks neile aadetele, mis temale pakutakse, ja tahte jõu tugevaks kasvatamine meie riigikaitsele soovitavas sihis. Selles töös meie ohvitser on kündja ja äestaja, kes oma isikliku eeskuju, elava sõna ja õpetusega sõduri umbusaldustega ja eelarvamistega täidetud, söötunud südamed muudab pehmeiks ja kohevaiks mustamulla väljadeks.

b. Alles siis kui hingeline pind ettevalmistatud, ilmub seesama ohvitser — külvajana ja istutab sinna seemne — need sõjalised oskused ja teadmised, mis vajalikud sõdurile, et käsitada oma relva koos teistega temale antud lahingülesannete täitmiseks.

Niisugune kahekordne töö raskendab muidugi meie ohvitseri elukutset tuntavalt. Kuid olgem teadlikud ühes: viimane ilma esimeseta on võimata ja kui meie sõdurkonna hingeline pind ei ole veel küllaliselt kultuuriliseks tehtud selles sihis, nagu meie seda näha soovime — siis ei jää muud üle, kui endal saha käepuu haarata ja tööle asuda — ajaviitmata.

Seda tööd tehakse praegu suure energiaga kõigis sõjavägedes. Näitena, kas või meie suur idanaaber. Nende moraalse ettevalmistuse aluseks on — parteipoliitiline selgitustöö teadliku kommunisti väljakasvatuse eesmärgiga. Selle eesmärgi saavutamiseks väeosades on loodud väga laialine poliitiliste tegelaste aparaat, alates kompanii poliitilise juhiga ja lõpetades väeosa klubiga ja komisariga. Näib nii, et siin on loodud kaks paralleelset aparaati — üks moraalse kasvatuse ja teine — lahingulise väljaõppe jaoks. Kuid peab meeletama, et venelased ise sarnase nähtuse loevad ajutiseks ja igal juhusel, kus riviülemlus on saanud vastava ettevalmistuse — ta muutub ühtlasi ka temale alluva väeosa poliitiliseks juhiks. Pealegi ka praegu poliiti-

line juht on vabastatud ainult viibimisest rivis ja ei kanna toimkondi, kuid muidu kõigist õppustest ta võtab osa koos kompanii ülemaga.

Ka meie ideaal on mitte üksikute ohvitseride vaid terve juhtide koosseisu ettevalmistus teadlikkudeks sõdurite kasvatajateks.

Sõdur ilmub kaitsevärke kitsast kodusest ümbruskonnast, kitsalt piiratud huvide ringkonnaga, mille keskkohaks on suurelt jaolt igapäevane leivaküsimus. Kui lõpmata kaugel seisavad temast need suured sotsiaalsed küsimused, mis seotud on sõdadega, rahvuslike vöitlustega mingi kõrgete aadete nimel.

Tema tundeilm piirdub ta isikliku koduga, omastega, oma isikliku heaoluga. Tema tahted jõud on küll karastunud igapäevases töös, kuid see on ikkagi töö oma enda kasuks, oma tarvete rahuldamiseks.

Siin korraga temalt nõutakse: pead end end ohverdama, pead võitlusse astuma — isik peab hävinema — et ühiskond, rahvas vöiks elada.

On selge, et sarnase nõudmise esitamine eeldab suurt sisemist ettevalmistust ja kasvatustööd sõduri hingeilmas, tööd, mis algab tema teenistuse esimese päevaga — vastuvötmisega väeosas.

Pädagoogika ajalugu näitab, et kasvatus-töö on edukas ainult siis, kui on olemas hästi ettevalmistatud kasvatajad-pädagoogid, kes olles varustatud vastavate ainete ja materjalidega omavad ühtlasi tarvilised metoodilised oskused, et neid edasi anda oma kasvandikkudele nende iseloomu ja tarvete kohaselt.

Kultuur-selgitustöö kursused on teinud esimese sammu sarnaste ohvitseride-kasvatajate ettevalmistamiseks meie kaitseväs.

Kursustele oli komandeeritud ohvitseri väga mitmesuguse ettevalmistusega. Tüsedate vanemate töömeeste kõrval, kelledest paljud endised kooliõpetajad, esinesid noored, vilumata jõud, kes alles hiljuti lõpetanud sõjakooli. Kuid mis kõiki ühendas, see oli tõsine tahtmine ja huvi töö vastu, mis ei põrganud tagasi ühegi raskuse ees.

Kursused olid võrdlemisi hästi kindlustatud aineliselt. Oli võimalus kutsuda lektoriteks meie paremaid koolimehi ja seltskonnategelasi, kellele loengud stenograferiti; seega iga õpilane sai kaasa valmis materjali oma tuleviku tööks.

Ekskursioonid täiendasid ülevaadet. Kuid veel ehk suuremat kasu kuulajatele ohvitseridele töid praktilised tööd, andes neile mitte ainult teadmisi, vaid eestkätt neid oskusi, kuidas omandatud materjale edasi anda — sõduritele.

Kursustel oli meeleldi loobutud ametlikkudest lõpukatsetest. Pooletunniline suusõnaline järeloküsimine eksami laua ees ei suuda ju ette valmistada iseseisvat töömeest, kes suudaks omi mõtteid tüsedalt väljendada kõnes ja kirjas. Sellepärast tuli rõhutada iseseisvaid kirjalikke töid, referaate auditooriumi ees ühes oponeerimisega ja praktilisi tunde sõduritele vastavate näitlike abinöude kasutamisega.

Eesmärgiks oli: välja kutsuda mõttevahetust ja seisukoha võtmist kõigis neis küsimustes, mis huvitab kultuur selgitustöö tegelast meie olukorras; ühtlasi üles seada need umbkaudsed kavad, et seda tööd edasi viia nende abinöudega, mis meil olemas.

Töö oli rajatud isetegevuse ja eraalgatuse alusele, et äratada leidlikkuse vaimu, mis suudaks ka kõige raskemast olukorrast leida väljapääsu tee.

Õpilaste-ohvitseride mitmekesised muljed kohtadelt andsid kujuka pildi ja ülevaate kohtapealsetest tarvetest. Omavahelistel vaielustel ja referaatidel selgusid ühtlasi need põhiaated, millele rajada töö tulevikus.

Praktiliste tundidega õpiti tundma meie sõduri tarbeid ja omandati pädagoogikalisi oskusi nende rahuldamiseks. Millise usinusega ja hoolega sündis siin ettevalmistus tundideks — iga samm oli kaalutud, iga küsimus läbi mõeldud.

Kui palju vaeva ja leidlikkust oli tööle rakendatud vastavate näitlike õppeabinöude — skeemide, tabelite, plakaatkirjade, diagrammide jne. valmistamiseks. Globoskoop kui truim seltsiline figureeris pea igas tunnis, andes võimaluse praktikandile kasutada igat huvitavat pilti ja skeemi ükskõik missugusest raamatust.

See hool tasub end tuhande võrra. Lühike pilk tunnis õpilaste-sõdurite silmi, et selles veenduda: neid huvitab iga asi, mis neile suudetakse näidata, iga nähtus, kirjeldatakse elava sütitava sõnaga! Andke neile mõlemaid ja teie võidate kindlasti nende poolehoidu — jäädavalt.

Nüüd on töö lõppenud.

Teie sõidate laiali oma väeosadesse.

Teil on teadmisi selleks, et seal jatkata oma tööd.

Teil on praktilisi oskusi, et käed tegeulikult külge panna.

Kuid viige endaga kaasa Teie teenistuskohdadesse ka see raudne tahtmine, tahtmine, millega töö juures olite kursustel.

Seda tahtmist alaliselt virgutada ja värskendada oma kaasabiga jääb keskasutuse ülesandeks, kus sel alal asuvad tööle mehed Teie eneste hulgast.

Esimene inseneriväe ohvitseride lend Sõjakoolis.

Meie vabariigi 8. aastapäeval lasti Sõjakoolist välja 20 uut ohvitseri, kes kolme ja poole aastase õppimise järel lõpetasid inseneri klassi.

Inseneri klassi avamine langeb ühte Sv. Ühendatud õpeasutuste loomisega. Tol ajal,

tuli alles koguda ja luua, tihti kerkisid üles küsimused, mida viimasel viivul kiirelt lahendada tuli.

Arusaadav, et selle all tihti ka õpetöö kannatas, kuid kõigist aitas üle õpilaste kannatus ja kindel tahtmine õppida ja edasi püüda.

Istuvad juhte ja õpejõude — vasakult paremale: major F. Oja, härra Viirmann, Kindrastaabi koolnel Parv, klasside inspektor Kindralst. kol. Salj, S. Ü. O. ülem kolonel Rink, sõjakooli ülem kol. Rüütel, insener Koov, mag. Borkvell ja prof. Buxhoevden.

kui likvideeriti Sv. Tehnikakool, tekkis tarvidus ettevalmistada kaitsevägele ohvitseri, kes oleks varustatud teadmistega inseneriväe alalt ja kes iseseisvalt suudaks lahendada igasugu tehnilisi küsimusi.

Algul võeti inseneri klassi vastu 24 kadetti, kelledest vahepeal kadetti Al. Tomberg langes 1. dets. 1924. ameti kohuste täitmisel — olles kompanii korrapidaja, kuna kolm kadetti mitmeil põhjusil lahkusid Sõjakoolist.

Nagu iga algus raske, tuli ka sellel lennul raskustega võidelda, sest asi oli alles uus, puudusid kogemused, kindlad sihtjooned ja õpekavad, puudusid isegi õperaamatud, neid

Väsimata tehti tööd ja tihti hilja öösel, kui kõik teised kadetid magasid, istusid inseneri klassis kadetid raamatute taga, tehes oma igapäiseid ülesandeid ja kokku seades loenguid.

Et õppimist hõlbustada, jaotati klass kahte — side ja pioneer gruppi, et kumbki grupp põhjalikumalt oma eriala saaks süveneda.

Suurt rõhku pandi kogu aja jooksul ka praktiliste õppuste peale. Talve jooksul töötati Sv. Tehnikakoolilt pärandatud töökodades ja laboratooriumes, kuna suvel praktilisi töid fortifikatsioonis tehti, tegelikult maastikul. Talvel õpiti töötamist treiali, lukusepa, puusepa ja sepa töökojas sapööri, auto ja motoristide

klassis, foto kabinetis ja elektrotehnika laboratooriumites.

Möödunud suvel asus pioneergrupp laagrisse Pioneer pataljoni juure Jägalas ja Kaberneemes, kus praktiliselt läbi võeti maakuivatus, teede ja sildade ehitus, purustustööd jne.

Samal ajal töötas sidegrupp Side pataljoni juures, korraldades praktilisi töid telefoni ja telegraafi side alal, töötades helgiheitjatega ja praktiseerides sädetelegraafi jaamad.

Nii sai kogu kursus põhjalikult läbivõetud nii teoreetiliselt kui ka praktiliselt.

Raske ja väsitava töö järel rikastus seega meie kaitseväge 20 noore ohvitseri võrra, kes oma tööjõu, parema tahtmise ja teadmised pühendavad kaitseväge teenistusse, et omandatud teadmised ka seal kasu tooks ja vilja kannaksid.

E. K.

Eesti poliitiline ja strateegiline olukord.

Kaitseväge staabi ülema kindral J. Tõrvand'i loengud kultuur-selgitustöö kursustel 22. II. 26.

I.

Oma loengut kindral J. Tõrvand algas järgmise sissejuhatusega: „Kui vaatleme meie igapäevast elu, siis näeme, et ta ei ole muud kui võitlus olemasolu eest. Iga inimene püüab kindlustada enesele niipalju ainelist pinda, et tema hing leiaks rahuldust. Aine-line kindlustus on teatud määrani ka kindlustuseks, et inimene võib arenda kultuuriliselt. Koos töötades teistega võib sagedasti saavutada paremaid tagajärgi, kui heideldes üksikult. Nii tekib ühiskondlik organisatsioon.

Tugevad, edasipüüdjad iseloomud nõuavad elut rohkem. Nende väljavaated ja soovid on suuremad. Nii tekib inimeste vahel võistlus.

Selles võistluses mängivad osa head ja kurjad instinktid. Nüüdseaja ühiskond oma organisatsiooniga püüab üheõigusliselt kaitsta oma liigete huvisid. Ülekohtu ja vägivalla eest kaitseb üksikuid ühiskonna liikmeid seaduslik kord, võim, mis loodud ühiskonna enese poolt. See võim kannab hoolt, et üksiku inimese loomulikud egoistlikud püüded ei lõhuks ühiskonna organisatsiooni, et igale inimesele oleks kindlustatud tema töövili. Üks inimene suudab luua rohkem kui teine. Poleks õiglane kui laisk, hooletu ja saamatu elaks tööka ja andeka kulul. Healegevus — ainult õnnetuks.

Analoogiliselt üksiku inimese võitlusele olemasolu eest võitlevad ka üksikud rahvad või riigid. Eesmärk on sama — kindlustada oma liigetele, kodanikkudele maksimum ainelist pinda, mis omakorda võimaldab kultuurilist edu.

Rahva loodud riiklik võim kannab hoolt, et kogu rahva töövili leiaks kõige kasulikuma realiseerimise. Mida ja kuidas produtseerida ja kuhu müüa, mis ja kust osta — see on ülesanne, mida peab lahendama riiklik võim. Et ennast maksima panna, et edukalt võistelda, peab rahvas oskama hästi ja odavalt produtseerida. Et kasulikult realiseerida oma maa saadusi, peab rahvas oma riikliku võimu kaudu suutma ja oskama leida tarviliku heatahtliku kontakti teiste rahvastega.

Kogu riiklik tegevus, mis on suunatud rahva töövilja kasulikumaks realiseerimiseks, ongi õieti see, mis meie mõistame sõna poliitika all, poliitika rahvusvahelisel võistlusväljal.

Osav ja olukorrale kohanev poliitika viib rahva elu edasi üldiselt rahulikul teel. Rahvusvaheliste kokkulepetega kõrvaldatakse hõõrumised. Kuid äge võistlus olemasolu eest hävitab mõnikord tehtud kokkulepped. Rahvusvahelises elus meie ei tunne veel sarnast kõrgemat võimu, mis võiks täitsa erapooletult ja autoriteetiliselt kõiki tülküsimusi lahendada.

Teine kord pääsevad valla egoistlikud rõöv- ja vägivallainstinktid, laiutamise tung vägivaldsel teel.

Rahvas, kes nõrgem, annab järele ainult selle hetkeni, mil kaalu peal ei ole rahva suveräänsus, rahva olulised huvid. Siin üks rahvas tungib teisele poliitiliselt peale, teine kaitseb, end et rahu alal hoida. Kui aga viimane on jõudnud järelandamise piirini, siis tekib avalik võitlus, sõda.

Võistlus ei või lõppeda, sest ainult võistlus viib inimsugu edasi. Kui see nii on, siis peame oletama, et sõjad ka tulevikus on möödapääsematud, nagu nad olid seda minevikus.

Iga sõdija pool loodab sõja, kui viimase abinõu, varal oma huvisid kaitsta. Et riigi ja rahva ressursse sõjas kasutada otstarbekohaselt, selle eest hoolitseb sõjakunst, sõjateadus, üldise sõnaga — strateegia.

Strateegia on poliitika jätkamine, ainult teiste, mitte harilikude, vaid erakordsete abinõudega. Poliitika seab ülesande, strateegia peab andma lahenduse viisi. Strateegia peab suutma õieti hinnata tegureid, mis võivad mõju avaldada sõja edule. Poliitika kuulutab sõda, poliitika teeb rahu. Enne sõda poliitika valmistab soodsat pinda strateegiale, sõlmides lepinguid riikidega; strateegia aitab valmistada soodsat pinda poliitikale rahu tegemiseks.

Toatud määral iga poliitik peab olema strateeg ja vastupidi. Poliitik ja strateeg peavad käima käsi-käes.

Præguse aja poliitika ei ole enam kabinetipoliitika. Riigielust võtavad osa massid. Riigivõimu kohus on selgelt, sirgelt ja kaasakiskuvalt massidele ära näidata, mis teed peame käima, et maksimaalselt maitsta oma töövilja, et kindlustatud oleks meie kodu. Kogu rahvast tuleb järjekindlalt kasvatada selles teadmises, et omal jalal elamine nõuab kindlat mehe meelt, nõuab mõnikord ka ohvrit. Seda on teha kergem, kui iga kodanik ja iseäranis iga sõdur selgelt aru saab, missugune on meie poliitiline olukord ja mis nõuab kodanikkudelt ja sõduritelt strateegia, kui meie riik on jõudnud järelandamise piirideni, kust ilma enesealandamiseta üle minna ei saa.

Mina omas loengus püüan Teile lühidalt valgustada seda poliitilist olukorda, milles elame ja töötame. Loengu teises osas puudutan seda strateegilist olukorda, millesse sattume meie sõja lahtipuhkemisel, ning neid väljavaateid, mis võivad avaneda sõja kestusel.

Selle juures,

1) Kõigepealt pidage meeles — et poliitikas ilusate silmade pärast midagi ei tehta. Ainult kaine arvestamine. Mõnikord mõjuvad vähe sugulus ja ajaloolised sümpaatiad.

2) Teiseks — meie elame äärmiselt segases ajajärgus. Ilmasõda ja temast väljaarenenud revolutsioonid paiskasid segi mitmed majanduslikud süsteemid. Lagunesid mitmed suured riigid, tekkis rida uusi majanduslikke süsteeme ja üksusi, missugused alles otsivad oma elu ülesehitamise põhijooni.

3) Kolmandaks — et määratumaal maa-alal — Venemaal, on ametlikult maksma pandud hoopis teine sotsiaalne ja riiklik kord kui mujal. Kommunistlik internatsionaal on selle riikliku võimu kasutada.

Sellega peame alati rehkendama, sest kommunism püüab hävitada kodanlikel ilmavaatel püsivate riikide majandusliku elu põhialused.

4) Neljandaks — et suured ja võimsad ning rikkad rahvad alati on püüdnud nõrgemaid oma mõjuvõimkonda tõmmata. Kui heaga ei saa, siis vägivallaga.

5) Viiendaks, et looduslikud kauba- ja läbikäimised on alati köitnud rahvaste tähelepanu ja siin esimeses järjekorras vaba meri. Rahvas, kel ei ole väljapääsu merele, raiub sinna teed mõõgaga.

Teised, kes osavad ja ettenägijad, püüavad enese alla võtta sarnased punktid, kust võib valitseda kaubateede üle, mis omakorda lubab paremates tingimustes teistega võistelda.

6) Kui väikese maa-alal peal on kontsentreerunu suur produtseeriv energia, otsib ta väljapääsu. See on koloniide ja turgude otsimise alustamiseks.

Nüüd võtame vaatlemisele, mis on siis Eesti, ja mis teda poliitiliselt ümbritseb.

Sellesarnaselt ülesseatud küsimuse peale andis lugupeetud lektor kuulajatele andmetelt väga rikkaliku vastuse. Muuseas tõi vastuseks järgmisi andmeid:

Eesti on üks väiksematest riikidest Euroopas. Ta rahv arva ulatab 1,11 miljonini. Erilisi loodusrikkusi Eestil ei ole, vaid on põllumuld, mets, põlevkivi, kalarikkad veed.

Eestit võiks iseloomustada kui väikest rahvast, väikesel maa-alal, väikeste rikkustega.

Kui võrrelda teda näiteks Venemaaga, siis on viimane maa-alalt okean, millel elab umbes 150 miljoni inimest ja kus leidub mitmesuguseid loodusevarasid, nagu: mustmuld, nafta, mets, raud, süsi jne. Kuid meie teame, et kodanikkude elu selles suures ja rikkas riigis ei ole olnud kerge, eriti mittevene rahvustel. Seepärast on väikesed rahvad nende seas ka Eesti loonud enesele võideldes iseseisvad riigid. Ajalugu on näidanud, et väikene rahvas võib elada riikliselt iseseisvat elu; ja kui ta oma riiki oskab nii korraldada, et selle olemasolu kasulik ka teistele rahvastele, siis peetakse sellest väikesest rahvast lugu ja kaitsakse teda.

Meie näeme, et praegu mõjub Ameerika ka Euroopa ja Aasia riikide elu peale oma kapitaliga. Suurt osa rahvaste elus etendab Inglise riigivõim. Kolmandana suurena faktorina esineb Venemaa, mis ennast peidab S. S. S. R. (Sotsialistliku Nõukogude Liidu) taha; teeb näo, nagu oleks miski rahvaste föderatsioon, kuid tegelikult on endiste poliitiliste sihtidega Venemaa. Kui Venemaa kõveneb, siis algab võistlus Inglismaaga ägedamal kujul. Inglise huvides oleks nõrk Venemaa; ka Inglise huvides oli uute riikide tekkimine endise Vene pinnal. Suurt osa rahvaste elus on etendanud ka Inglismaa ja Saksamaa võistlus. Saksamaa püüab ennast ka tulevikus maksma panna.

Prantsusmaa võitis ilmasõja, kuid kaotas selle võitluses palju verd ja varandusi; tema peamine mure on kindlustada võitu. Itaalia fascism võtab omaks, mis temale kasulik; äärmine reaalspoliitika. Ka Poola on suurriik, kuid tema senine tegevus on seotud sisemiste (majanduslike) muredega.

Ilmas võistlevad suurriigid (suured süsteemid); väikesed tõmmatakse selles võistluses kaasa. Ka voi-

vad väikesed riigid liituda kas majanduslikel või strateegilistel otstarvetel.

Eesti asub rahvaste kauba teel. Kas soodsustame või segame rahvaste majanduslik läbikäimist? Tartu Rahulepingus peegeldub skeem, kuid peaks arenema meie välispoliitika: Eesti tahab olla soodustaja, mitte takistajaks kaubateel.

Senine Eesti poliitika on ka sihitud nii, et olla kasulikuks lüliks Lääne ja Ida vahel. Meie oleme selleks korraldanud ilmasõja vältel rikki läinud teid ja sadamaid, meie oleme loobunud sageli omast kasust.

Rahvaste julgeoleku kindlustamiseks luuakse liidud ja kokkulepped.

Raske on leida võimu, mis oleks küllaldaselt autoriteetne lahendama tülisid, mis tekivad rahvaste majanduslikel võistlusel; kuid peale suuri võitlusi (sõdasid) on rahvad eriti püüdnud leida sarnast võimu liitudes ja kokkulepetes. Peale ilmasõda tekkinud Rahvasteliidu ülesandeks on rahu kindlustamine. Rahvasteliidus puuduvad veel suurriigid — P-Ameerika Ühisriigid, N-Vene ja Saksa (astub sisse lähemal ajal). Rahvasteliidul ole citülide likvideerimiseks kasutada sõjalist (reaalset) jõudu, kuid temal on suur moraalne jõud: ta võib tarvitusele võtta surveabinõusid (majanduslikel, diplomaatilisel) tüli (sõja) algataja vastu. Meie oleme Rahvasteliidus ja seega õigustatud lootma kõige abi peale, mis toma annab rahu kindlustamiseks.

Riikide omavaheline kokkulepe nagu Locarno (v. andmeid „Sõdur“ nr. 1—2 1926 a. E.) on tingitud peaaegu alikult sõja väsimusest. Olulised huvid võivad viia riike tehtud lepingute rikkumisele.

Rahvarmastajad riigid, näiteks Eesti ja Läti on sõlminud kaitselingu, et arendada rahus oma majanduslik elu. Eestil on üldse praegu hea vahekorra naabritega. Ka tulevikus peavad Eesti poliitikamehed tegutsema kaaluvalt ja kaineilt eriti selles osas, mis soodustaks Lääne ja Ida kaubanduslik läbikäimist.

Endist venelaste tungigi merele, kui nende kaubateed olid teiste rahvaste poolt sulutud, tuleb vaadelda kui loomuliku tahet oma rahva majandusliku elu arendamiseks. Nüüd ei ole tee (dast läände) ainult lahti, vaid ka „silutud“, seepärast ei peaks olema põhjust agressiivsuseks — ei Idast ei Läänest.

II.

Kindral Tõrvandi teine loeng (loengu teine osa) käsitles meie strateegilist olukorda:

Eesti poliitika on ja peab olema äärmiselt rahu poliitika. Kuid kui siiski tekib olukord, et tarvis sõjariistus välja astuda vägivalla vastu, siis peab rahvas sõdima. Strateegiline olukord koosneb hulgast tegureist. Vaatleme vaid üksikuid. Kes on meie võimalik vaenlane tulevikus. Ajaloo andmetel võiks olla Saksa ja Venemaa. Saksamaa praegustel olukordadel (kui tulevane Rahvasteliidu liige) on vaenlasena vähe oletatav. Jääb S. S. S. R. Mis kujutab enesest S. S. S. R. oma kummalise sisepoliitikaga? See on midagi uut; millised ta edaspõlviseid saavutused meie ei tea, kuid võime konstateerida, et S. S. S. R. poliitilist elu juhtiv partei (Komintern) on sõjakas ja ajab ka reaalspoliitikat. N-Venes on praegu täies hoos terve riikliku elu militariseerimine (военизация). (Meie üksikud pahempoolsed rühmad nägid juba militariseerimist Sõjaväe teenistuse seaduse §is, millega tahetakse reguleerida noorsoo sõjalist ettevalmistust selleks, et lühendada alalisvæes teenistus-aega, või vähemalt võimaldada teenistuse väetel intensiivsemalt õpetada). N-Venes kannab see töö nähtavasti vilja. Suur militariseeritud riik tarviliste varadega (rikkustega) on suur faktor, millega tuleb rehkendada teistel riikidel. Aineline baas kannab sõda. Selles mõttes on N-Venel suured tagatised (mustmuld, rauamuld, nafta, süsi, mets, sool...). Puht-

sõjaline jõud ja selle organisatsioon baseerub endistel tsariaagsetel jäänustel. See Vene sõjavägi, mis 1914 a. sõtta läks, ei olnud halvem kui Lääne sõjaväed. Vene suurtüki- ja ratsavägi olid koguni Saksa omadest paremad. Sõdurkond oli ette valmistatud tegutsema massis. Moraalne ettevalmistus nõrk. Vene sõdur vastavalt oma rahva hingelaadile oli ekspansiiivne. Alistus kergesti juhi tahtele. Kergesti omas ka karja (hulga, massi) hingelaadi ja teguviisi. Vene rahvas ja sõjavägi nõuab häid juhte. Ilmasõja lõpul muutus ohvitseride koosseis nõrgemaks. Ohvitserkonda valgus lühikesajaliste kursuste kaudu palju tsaarivalitsuse vastalist elementi. Sellest tsariaagse sõjaväe lagunemine. 1917 a. oktoobri revolutsiooniga tõusis tarvidus sõjaväe jõu järele, mis kaitseks uut korda ja kommunistlikku isamaad: algas punase armee loomine. Alguses vabatahtlikkuse printsiip. Kogusid paljasjalgsed ja kõiksugu paha element, mis valmis igasuguseks vägivaldaks. Tuldi otsusele, et on tarvis sõjaline jõud korraldada üldise väeteenistuse kohustuse alustel. Juhtkond praeguses punaväes koosneb tsariaagsetest kaadri ohvitseridest. Ilmasõjaaegsetest ohvitseridest ja neist, kes selle kutse omanud — kas punaväe õpeasutustes, või sõjas, nagu tuntud Budennõi. Sõdurkond paranes moraalselt, kui temasse kutsuti talupojad. Praegu on punaväes 59% talupoegi. Kriipsutame alla talupoegade protsendi punaväes selleks, et talupoeg ei jaga kommunistlikku õpetust, ta on seotud maaga ja varandusega, ja seepärast ei tule punaväge lugeda kommunistlikuks. Venest võib tulevikus välja kujuneda rahvuslik riik ja praegusest punaväest vene sõjavägi.

Mis on nüüdne punaarmee? See on moodsalt relvastatud umbes 562.000 mehest koosnev vägi plus territoriaalosad kaadriga. Varustust jatkub sõdimiseks väikese riigiga. Meeleolult agressiiivne. Järelhüüed. Edasi lektor peatub üksikasjalikult N-Vene laskur ja kütivi diviisi organisatsioonide juures. Rikkalikkude skeemide ja tabelitega annab kuulajatele kõige selgema ettekujutuse nende organisatsioonist. Samuti kannab ette andmed teistest relvaliididest maaväes ja mereväes. Huvitav, et ka enamlased pooldavad endist vaadet — mürda vastast elava massiga ja seepärast arvestavad oma 3 meest 1 tulevase vastase peale.

Andes täieliku ülevaate N-Vene sõjalistest jõududest küsib autor — kas võib väikene riik nagu Eesti sarnasele suurele jõule vastu panna? On üksikuid, kes leiavad, et igale suurele jõule tuleks alistuda.

Tervete instinktidega inimene ja terve ning elujõuline rahvas ei mõtle nii ega tohi sarnaselt mõelda. Iga olevus kaitseb oma olemasolu ja seda ägedamalt, mida suurem tema elujõud. Ka Eesti rahvas peab kõigepealt ennast kaitsema oma enese jõuga. Olgugi, et meie strateegiline seisukord on raske, kuid ka meie võimalikul vastasel on mõningaid raskusi. Lektor peatub üksikasjaliselt N-Vene sõjaliste jõudude dislokatsiooni juures ja näitab, et ka Venel on raskusi ja koguni väga suuri, et koondada omist suurtest jõududest rõhuvat ülekaalu meie vastu. Tuleb meelestada Vene piiri pikkust, teid, sisemist meelcolu jne. Meil on elav jõud arvuliselt küll vähem, kuid tugevam moraalselt. Eriti tõusib moraalne jõud, kui rahvas tunneb ja aru saab, et teda tahab toores võim orjastada. Selle arusaamiseks tuleb töötada igal patrioodil, eriti ohvitseril kui sõjaväe juhil.

Tarvis tähelepanu pöörata selle peale, et meie sõjalist jõudu suurendab: a) meie rahva iseloom, tõuomadused, üksmeel häda silmapilgul, b) väljaõpe — meie ohvitserkond ja sõdurkond saab modernima väljaõppe osaliseks, c) meie piiride konfiguratsioon (seesmisel operatsioon-liinid), d) suhted naabritega (liit Lätiga). jne.

Lõpukokkuvõttes rõhutab kindral Tõrvand, et meie tööks ja kindel tahe püsida iseseisva rahvana, milline peaks väljenduma kõikumata ihas viimse veretilgani kaitsta oma iseseisvust ja riiklist korda, on peamine ja kõige kindlam alus. Kui on sarnane alus, siis leiame meie ka sõpru, kes meid rasketel hetketel toetavad.

* * *

See lühikene kokkuvõte ei suuda edasi anda kindral Tõrvandi loengute rikkalikku sisu. Ta annab edasi üldjoontes vaid üksikuid mõtteid. Sugugi ei saa siin edasi anda üht tähtsamat omadust lektori juures, see on mõtete selgus, kõitev ja uskuma panev ettekande toon. Kes on aastaid kuulanud võõrast rahvusest lektorite ükskõikseid ettekandeid (sageli mahalugemisi), mõtleb ka kõne all oleva loengu puhul: meil on enestel hiilgavate lektori-annetega ja teadmistega juhte, kes peaks lektoritena osa omast tööjõust pühendama ohvitserkonna ettevalmistuseks. See töö oleks tänu väärt; ta kannaks meie rahva juures parimast vilja. E.

Kehalise kasvatuse ja noorsoo sõjalise ettevalmistuse praegune organisatsioon Prantsusmaal.

R. Masing.

I. Sõjaväes.

1. Praeguse organisatsiooni alus.

Põhimõtted, millel tegutseb Prantsuse praegune kehalise kasvatuse ja noorsoo sõjalise ettevalmistuse organisatsioon, on väljendatud sõjaministri ringkirjas 22. maist 1920 a. Need on järgmised:

Praegune Ilmasõja vajadustega ellu kutsutud organisatsioon on mõeldud üleminekuks vabatahtlikult sunduslikule noorsoo kehalisele kasvatusele ja sõjalisele ettevalmistusele. Praegune organisatsioon võimaldab eeltööd, et uue seaduse jõusseastumisega asuda viibimata seda sunduslikult teostama.

Kuna teisi asutusi see nii eluliselt ei huvita, peab sõjavägi ainuüksi asuma kehalise kasvatuse, spordi ja noorsoo sõjalise ettevalmistuse juhtimise ja teosta-

mise ette. Sõjaväele on kehaliselt tugev rahvas eluliseks.

Teadlik spordi harrastamine arendab inimese kehalikke omadusi, kollektiiv sport kasvatab noorte moraali ja distsipliini, mis neid tõukab tegutsemisele üldsuse kasuks ja äratav neis võiduiha. Õigelt ja teadlikult juhitud sport on noorsoo sv. ettevalmistuse parimaks abinõuks.

Iga kindrali, väeosa ülema ja kehalise kasvatuse teenistuses oleva ohvitseri kohus on ergutada, propageerida ja toetada kõikide abinõudega kehalist kasvatust, sporti ja noorsoo sv. ettevalmistust. See oleks rahva heale käekäigule kindlamaks pandiks.

Praegune organisatsioon koosneb juhtimise ja ergutamise organist ja täidesaatvatest ning propaganda allorganest.

2. Juhtimise ja ergutamise organ

on loodud sõjaministeeriumis „Kõrgema Sõjakomis-sariaadi“ näol (Le Commissariat Général à la Guerre — Sõja üldkomissariaat), mille kompetentsi kuulub kehaline kasvatus, spordid ja noorsoo sõjaline ettevalmistus. Kuni 1921 aastani oli juhtimise organiks „Kehalise kasvatussektsoon“ (La Section d'Instruction Physique). See sektsoon allus jalaväe juhatajale (Direction d'Infanterie), hiljem — kindralstaabile.

1921 aastal loodi „Kõrgem sõjakomissariaat“ (Haut Commissariat à la Guerre), mille kompetentsi anti kõik kehalise kasvatus, spordi ja noorsoo sv. ettevalmistuse küsimused. Kehalise kasvatussektsoon, mis kindralstaabile allus, muudeti „Kõrgema Sõjakomissariaadi“ abiorganiks. Ta ülesanne piirdub ainult kehalise kasvatussega ja spordiga sõjaväes.

Kõrgem sõjakomissar (Le Commissaire Général à la Guerre) juhib:

- kehalise kasvatusse organisatsiooni ja tegevust enne ja pärast sõjaväeteenistust;

takse kehalise kasvatusse küsimusi ja kus on selleks rikkalikult laboratooriumid ja füsioloogilised kabinetid. Kooli ülesanne on:

- instruktorite ja juhtide ettevalmistamine väeosadele, sõjakoolidele, kehalise kasvatusse tsentrumitele ja üldse kehalise kasvatusse teenistuseks;
- tegevteenistuses olevate eraõpetajate ettevalmistus noorsoo kehalise kasvatusse juhatajateks;
- valmistada ette vehklemise õpetajaid;
- paremate tagajärgede saavutamiseks uurida küsimusi, mis seotud kehalise kasvatusse ja vehklemise meetoditega;
- korraldada informatsiooni kursusi vanematele ohvitseridele, väeosade ülematele ja sõjaväe arstidele;
- treeneerida iga aasta sõjaväelasi, kes on määratud Prantsuse sõjaväe esitajateks Olümpia mängudel.

NOORSOOD KEHALISE KASVATUSE JA ELEMENTAAR SÕJALISE ETTEVALMISTUSE ORGANISATSIÓN PRANTSUSMAAL

	JUHTIVAD ORGAANID	TEHNILISED TÄIDESAATVAD ORGAANID	TEHNILISED ABINÕUD
SÕJAMINISTEERIUM	<p>„KÕRGEN SÕJAKOMISSARIAAT KEHALISE KASVATUSE, SPORDI JA ETTEVALMISTUSE ASJUS“ (COMMISSARIAT GÉNÉRAL A LA GUERRE POUR L'ÉDUCATION PHYSIQUE LES SPORTS ET LA PRÉPARATION MILITAIRE)</p>		KÕRGEN KEHALISE KASVAT. KOOL JOINVILLE'S
SÕJAVÄE RINGKONNAD (KORPUSED)	<p>SV. RINGKONNA ÜLEM (KORPUSE ÜLEM)</p>	<p>SV. RINGKONNA (KORPUSE) KEHALISE KASVATUSE JA NOORSOOD SV. ETTEVALMISTUSE JUHATAJA</p>	SV. RINGKONNA (KORPUSE) KEHALISE KASVATUSE TSENTRUM
SV. RINGKONNA ALLJAOUSED (DIVIISID, BRIGAADID)	<p>DIVIISI ÜLEM (BRIGAADI DEPARTEMANGU ÜLEM)</p>	<p>DIVIIS (BRIGADI DEPARTEM.) KEHALISE KASVATUSE JA NOORSOOD SV. ETTEVALMISTUSE SEKTSIOONI ÜLEM</p>	INSTRUKTORITE JA MONITÖÖRIDE ALALINE KAADER
SÕJAMINISTEERIUMI POOLT TUNNUSTATUD SELTSID (S.A.G.) KÕOLISELTSID (S.S.) ÕPEASUTUSED.		<p>KEHALISE KASVATUSE JA NOORSOOD ETTEVALMISTUSE INSTRUKTORID JA MONITÖÖRID, KES TÖÖTAVAD SELTSIDES, KÕOLISELTSIDES JA KÕOLIDES</p>	

- noorsoo sõjalist elementaar ettevalmistust;
- vahekordi ühingutega, liitudega ja seltsidega;
- kehalise kasvatusse koolide ja tsentrumite kaadri organisatsiooni ja väljaõpet;
- kehalise kasvatusse teenistuste kaadrite täiendamist, hindamist ja määramisi, kokkulepped teiste väeliikide juhatajastega;
- eriliste määrustikkude uurimist, väljatöötamist ja hindamist;
- staašide organiseerimist ohvitseridele ja sõduritele;
- seadusandlikke ja eelarve küsimusi, mis ühenduses kehalise kasvatussega;
- sõjaväe, era ja segasportdiviisiluste organiseerimist;
- vahekordi ministeeriumi departemangudega kõikides ülalpool loetletud küsimustes.

Kindralstaap juhib kehalise kasvatusse teenistust väeosades oma kehalise kasvatusse sektiooni kaudu. Tehniliseks abinõuks on komissari käsutada „Joinville kõrgem kehalise kasvatusse kool“. Kool on praegu Prantsusmaal ainsam tsentrum, kus uuri-

Kooli õpetöö koosneb teoreetilisest õpetusest, praktilistest harjutustest ja seanssidest.

Teoreetilise õpekavva kuulub: Anatoomia, füsioloogia ja tervishoid, pedagoogika, üldine kehaline kasvatus, sõjaväeline kehaline kasvatus, üksik- ja ühissport, kehalise kasvatusse ja spordi üldine ajalugu. Praktiliselt käsitatakse võimlemist, sporti, atletikat, mängusid. Neid vaadeldakse ja uuritakse tehniliselt ja pedagoogiliselt.

Kool on varustatud rikkalikult igasuguste abinõudega. Kooli juures on anatoomia kabinett, kus õpilased tutvunevad põhjalikult inimese organismiga. Kehalisi harjutusi demonstreeritakse kino aparraadi abil. Kooli juures on modern füsioloogia jaam, radio- loogia, keemia, bioloogia, foto- ning kinokabinetid ja skulptuuri töökoda.

Koolis püütakse uurida ja arendada kehalise kasvatusse meetode, mis rajatud kindlale teaduslikule alusele.

Koolis korraldatakse vahetpidamata kursusi ja staaše vanematele ja noorematele ohvitseridele, instruktoritele ja monitööridele. Ka välismaade ohvitserid võivad kursusi ja staaše sooritada.

3. Täidesaate ja propaganda organid.

Need on sõjaväe ringkondade ja departemangude kehalise kasvatus ja noorsoo sv. ettevalmistuse teenistused, mis tegutsevad ringkonna ülemate — kindralite autoriteedi ja valve all.

a) Ringkonna ülem (korpuse ülem — kindral) on omas ringkonnas noorsoo kehalise kasvatus ja sõjalise ettevalmistuse kõrgeim juhataja ja järelvalvaja. Ta korraldab ja lahendab kõiki sellesse puutuvaid küsimusi. Selleks kasutab ta koostööd tema juure komandeeritud esitajatega suurte ühingute ja liitude poolt. Ta kasutab ka koostööd kehalise kasvatus, spordi ja sõjaväelise ettevalmistuse seltside ja koonduste juhtivate jõududega.

Ta astub ühendusse akadeemiliste jõududega ja määrab õpeasutustesse monitööre ja abinõusid, mis tema käsutada selleks, et edendada kehalist kasvatust ja noorsoo sv. ettevalmistust.

Organiseerib sellekohastel soovidel informatsiooni kursusi ja staaše kodanlikele õpetajatele.

Otsustab palveid (jaatab või eitab) staašide suhtes, mis on esitanud õpetajad, tunnustatud spordiseltside liikmed, võimlemisõpetajad j. t.

Hoolitseb selle eest, et õpetöö ringkonna kehalise kasvatus tsestrumis ja väeosades oleks kooskõlas tunnustatud meetoditega ja et ohvitseridel ja monitööridel oleks tarvilikud tehnilised ja pedagoogilised omadused ning teadmised.

Määrab kindlaks staašid ja kursuste algused ringkonna kehalise kasvatus tsestrumis ja kontroleerib kursusi.

Tema käsul asutatakse spordi- ja mänguvälje, lasketiire ja korraldatakse olemasolevaid.

Ta korraldab õpetöö vaheaegadel kehalise kasvatus kursusi.

Valvab, et väeosades ja seltsides, mis sõjaministeeriumilt teetust saavad, ja koolides, kus kehalist kasvatust juhivad sõjaväe monitöörid, teostatakse kehaline kasvatus vastavalt ministeeriumi eeskirjadele.

Korpuse ülem esitab iga aasta 1. oktoobriks sõjaministrile ettekande kehalise kasvatus ja noorsoo sõjalise ettevalmistuse teenistuse tegevuse ja ringkonna saavutatud tagajärgede kohta.

Kõige selle läbiviimiseks on korpuse ülema käsutada:

- üks korpuse kehalise kasvatus ja noorsoo sõjalise ettevalmistuse juht vastava teenistusega.
- Alljaotuste gruppide kindralid (Des officiers généraux commandant les groupes de subdivisions) või departemangude sõjaväelised ülemad.
- Ringkonna kehalise kasvatus keskkoha (C. R. I. P.) kui tehniline abinõu.
- Alljaotuste või departemangude kehalise kasvatus teenistused.

b) Korpuse (ringkonna) kehalise kasvatus ja noorsoo sv. ettevalmistuse teenistuse eesotsas seisab üks vanem ohvitser (kolonel, kolonel-leitnant), kes kannab „Ringkonna (korpuse) kehalise kasvatus ja noorsoo sõjalise ettevalmistuse teenistuse juhataja“ nimetust. Ta saab kindralilt, ringkonna ülemalt, kelle nimel ta tegutseb, kõik tarvilikud juhtnõuad oma ülesande täitmiseks. Ta alaline koht on ringkonna staabi asupaigas. Üks vanem ohvitser või kapten on talle abiliseks.

d) Alljaotuste gruppide kindralid ehk brigaadi kindralid. Brigaadi kindralid, kes sõjaväe ringkondade alljaotuste gruppide

ülemad, on sv. ringkonna ülema alalised volinikud kõigis küsimustes, mis puutuvad noorsoo kehalise kasvatus ja sõjalise ettevalmistuse neis piires, mis instruktioonides ette nähtud.

Nende valve all sünnib kehalise kasvatus ja sõjalise ettevalmistuse õpetamine sõjaministeeriumi poolt tunnustatud seltsides (Sociétés agréées), kooliseltsides (Sociétés Scolaires) ja õpeasutustes, kus kasutatakse sõjaväe monitööre.

Nende korraldusel antakse nimetatud seltsidele vajalikke relvu, laskemoona, ruume ja sõjaväe harjutusvälju. Nad jälgivad seltsides saavutatud edusamme.

Juurdlevad igasuguseid ettepanekuid seltside toetuse ja liigete autasu suhtes.

Nende käsutuses on kehalise kasvatus teenistuse ohvitserid ja monitöörid, kes komandeeritud nende võimupiirkonda. Nimetatud ohvitseride suhtes on neil nende aukraadile vastav võim.

Nad teevad märkusi nimetatud ohvitseridele attestatsioones ja kannavad sisse nende eelistusnumbri (numéro de préférence).

Hindavad ringkonna kehalise kasvatus teenistuse monitööre, kes ülendamiseks ette pandud.

Nendel on juurdepääs igal ajal sv. ringkonna kehalise kasvatus tsestrumile, mis varustab monitöörega nende alluvaid alljaotusi. Kuid nad ei või millegiga tungida viimase tegevusse.

Nad ergutavad kehalise kasvatus, spordi, sõjalise ettevalmistuse ja laskeseltside arendamist.

Nad vaatavad läbi palveid, mis esitatud tunnustuse saamiseks seltside poolt.

Mis puutub sõjariistus avalikkuse ette ilmumisse, siis on see vaid prefektide otsustada ilma sõjaväelise võimu vahelise segamata.

Alljaotuse grupi juhataja kindral peab inspekteerima vähemalt kaks korda aastas tunnustatud seltsi, mis tegutsevad tema piirkonnas.

Inspekteerimise ajal kontroleerib ta toetusumade tarvitamist, hindab relvade arvu, laskemoona kulu ja nõudmisi ning otsustab, kas see vastab seltsi liigete tõelisele arvule ja seisukorrale.

Palveid, mis esitatud kaur-laskeseltside poolt, saadab ta arvamise avaldamiseks korpuse suurtükiväe ülemale.

Iga kolme kuu jooksul esitab ta korpuse ülemale ettekande kehalise kasvatus ja noorsoo sõjalise ettevalmistuse teenistuse suhtes. Korpuse ülem saadab selle ministeeriumi.

e) Ringkonna kehalise kasvatus tsestrum (C. R. I. P.). Ringkonna kehalise kasvatus tsestrum allub otsekohe korpuse ülemale, kindralile.

Üks vanem ohvitser nimetatakse kehalise kasvatus tsestrumi tehniliseks ülemaks. Ta vastutab õpetamise eest, mis pakutakse seal kursustele ja staašide sooritajatele. Tema käsutuses on kaks ohvitseri — instruktori (kaptenid või leitnandid), üks sanitaar-major ja 6 allohvitseri — monitööri. See on alaline koosseis, mis valitakse väeosade ohvitseridest ja sõduritest, kes sooritanud Joinville kehalise kasvatus kooli. Tarvilisel korral võib korpuse ülema loaga monitööride arvu suurendada ja sellega alalist kaadrit kõvendada.

Ringkonna kehalise kasvatus tsestrumi ülesanne on:

anda instruktoreid (ohvitseri ja sõdureid) korpuse väeosadele ja monitööre alljaotuste gruppide kehalise kasvatus teenistustele;

pühendada kodanlike õpetajaid ja tunnustatud seltside liikmeid, kel korpuse ülema poolt võimaldatud staašide sooritamine, kehalise kasvatus meetoditesse;

kehalise kasvatus tsestrumid võivad organiseerida õpetööde vaheaegadel oma asupaigas laagreid kooliseltsidele ja tunnustatud seltsidele. Õpetööde vaheaegadel võivad instruktoreid ja monitöörid valguda

ringkonda, et populariseerida ja parandada kehalise kasvatusõpetust ja võtteid garnisonides.

Administratiivselt liidetakse harilikult korpuse kehalise kasvatusõpetuse tsentrum mõne väeosa juure, mis siis toidu, ruumide ja majanduse mõttes selle eest hoolitseb.

Korpuse ülem peab erilisel valvama kehalise kasvatusõpetuse tsentrumite ülalpidamise järele, et need väljendaks suurimat aktiivsust, et nad oleks meeleolult ja jõult eeskujud kõikidele väeosadele.

g) Alljaotuste või departemangu kehalise kasvatusõpetuse teenistused. Igas alljaotuses või departemangus on kehalise kasvatusõpetuse ja noorsoo sõjalise ettevalmistuse seksioon. See allub komandeerivale kindralile. Seksiooni juhatajaks on üks vanem ohvitser. Tema käsutada on monitööride kaader, mis arviliselt muutub.

Alljaotuse kindrali juhtnõuõridel organiseerib seksiooni ülem kehalise kasvatusõpetuse ja spordi seansse valdades ja kogukondades, millest noored osa võtavad. Ta korraldab tehniliselt noorsoo sõjalist ettevalmistust.

Seksiooni ülem peab läbirääkimisi kodanlikest võimudega, haridustegelastega, seltskonna juhtidega ja töösturitega kehalise kasvatusõpetuse, spordi ja mänguväljade loomise ja korraldamise asjus. Ta kohaneb omas tegevuses kohalikele oludele ja loobub igasugusest shablonist, mis võiks praktilises elus kahju tuua. Ta suhtub ühetaoliselt kõikide tunnus- tatud seltsidega ja ei juhi noori ühte või teise seltsi, vaid võimaldab neil vabalt organiseeruda. Ta astub samme seltside juhatajate juures, et üksikute seltside jõupingutusi koondada ja võimaluse korral seltsi ühendada. Püüab luua kehalise kasvatusõpetuse ja noorsoo sv. ettevalmistuse seltsi, kus need puuduvad.

Ohvitseride viibimine harjutus-seanssidel on väärtuslik ergutusabinõu noortele ja õhutab seltside juhatajaid.

Seksiooni ülem püüab luua parima kooskõla ja koostöö haridustegelaste ja sõjaväe vahel. Ta selgitab loengute ja jutujamistega, kui võimalik kinopiltide abil kehalise kasvatusõpetuse tähtsust ja selle harrastamise head mõju nii isiku kui ka üldsuse huvides. Ta peab olema osav „propagandist“.

Võistlused kehalise kasvatusõpetuse ja spordi alal on võimsamad propaganda abinõud. Järelikult peavad kehalise kasvatusõpetuse teenistuse ohvitserid selle organiseerimist igatpidi soodustama.

h) Kehalise kasvatusõpetuse monitöörid. Sõjaväe monitöörid, kes määratakse kehalise kasvatusõpetuse teenistusse, et õpetada noorsoole kehalisi harjutusi, sporti ja sõjalisi algteadmisi, komplekteeritakse kõikidest korpuse väeosadest ja teenistusest. Nende ettevalmistus sünnib korpuse kehalise kasvatusõpetuse tsentrumis. Kursuse lõpul spetsialiseeritakse kvalifitseeritud sõjaväelased kehalise kasvatusõpetuse teenistusse monitöörideks. Monitöörid valitakse peaauglikult elukutse- listest allohvitseridest ja kõikidel teenistusamet- telt olevatest ajateenijatest, kelle füüsilised ja pedago- gilised omadused või sportiline minevik lubavad ennus- tada parimat õpetaja ja kasvataja tegevust ja tööd. Neil tuleb pidada alalist ühendust tsiviilvõimudega ja noortega ning lastega, sellepärast peavad need sõjaväelased omama suure taktitunde ja tarviliku moraalse autoriteedi, et võiks eduga täita oma deli- kaatselt ülesannet. Alaliste monitööride arv on tingi- tud vajadusest, kuid ei või tõusta üle 30 ühe alljaotuse (departemangu) kohta, mis jaotatakse tarviduse järele garnisonidesse. Monitööre tuleb alaliselt omis tead- mistes täiendada ja treeneerida. Nende teenistuskäik on kooskõlas sõjaväelaste teenistuskäiguga rivi väe- osades.

Oma teenistuslisteks sõitudeks kasutavad moni- töörid peaauglikult jalgrattaid, ohvitserid — koriga mootorrattaid. Nad võivad kasutada ka raudteid.

Nende sõidukaartidel on punase tindiga märgitud „kehaline kasvatus“.

Väliseks tunnuseks on märk „lövi pea kahel ristipandud mõõgal“.

4. Noorsoo sõjaline ettevalmistus.

a) Noorsoo sõjalisest ettevalmis- tusest üldse. Noorsoo sõjaline ettevalmistus Prantsusmaal koosneb kahest osast:

- noorsoo elementaar sõjaline ettevalmistus ja
- noorsoo kõrgem sõjaline ettevalmistus.

Elementaar ettevalmistus sünnib koolides, kooli- seltsides ja igasugustes kehalise kasvatusõpetuse, spordi, laske jne. seltsides. Seda juhitakse ja teostatakse eel- pool käsitatud kehalise kasvatusõpetuse ja noorsoo sõjalise ette- valmistuse organisatsiooni kaudu. Praegu käsitakse elementaar sõjalist ettevalmistust umbes 9000 koolis ja 8000 seltsis. Vormiliselt ei ole see sunduslik, kuid sisuliselt pakub ta noortele palju huvi ja soodustusi tulevases sõjaväeteenistuses. Noorte huvi, soodustu- sed ja hea organisatsioon võimaldavad töötada vaba- tahtlisel alusel suure eduga. Siiski jääb osa noorsoost sellest kõrvale ja seepärast kavatakse elementaar sv. ettevalmistust kõikidele sunduslikuks teha. Ainult sel teel, loevad prantslased, on võimalik tulevikus sõjaväeteenistuse aega lühendada kuni 12 kuuni.

Noorsoo kõrgema sõjalise ettevalmistuse eesmärk on reservohvitseride kaadri täiendamine. Kõrgem ettevalmistus on asetatud kindlatesse raamidesse ja sünnib sõjaministri eeskirjade järele kõrgemates õpe- asutustes. Harilikus korras peab reservohvitseri kan- didaat esmalt teenima 6 kuud lihtsõdurina, siis saa- detakse ta 6 kuuks vastavale kursusele, mille lõpeta- misel saab ta reservohvitseriks. Kuid kõrgema sõja- lise ettevalmistuse tunnistusega varustatud noored mehed pääsevad otse reservohvitseride rühmadesse (Les pelotons d'Elèves officiers de réserve) ilma et neil oleks tarvis 6 kuud lihtsõdurina teenida ja täi- davad seega väeteenistuse 12 kuuga 18 kuu asemel. 1924 aastal oli kõrgema sv. ettevalmistuse kursuse lõpetajaid 4000 noormeest.

b) Elementaar Noorsoo sõjaline ettevalmistus. Elementaar sõjaväelise ette- valmistuse teostamiseks on sõjaministeeriumi poolt välja antud rida käsiraamatuid ja programme, mis sisaldavad kõike, mis tarvis õpetada ja õppida („Manuel de Préparation Militaire Élémentaire“, „L'Élève soldat“ ja „Le Brevet de Préparation Militaire Élémentaire“). Noorsoo sõjalise, elementaar ettevalmistuse ees- märgiks on:

Ettevalmistada noori sõjaväeteenistuseks, aren- dada nende füüsilisi ja moraalseid omadusi ja anda neile sõjalisi algteadmisi, et nad oleks hästi etteval- mistatud oma kohust täitma kui sõjamehed ja koda- nikud. Ettevalmistus peab pakkuma noortele kõik, mis tarvilik, et väeteenistusse astumise päeval võik. noored asuda sõjaväe tehniliste ja taktikaliste tead- miste õppimisele, et nad võiks kiirendatud korras kaprali ja allohvitseri auastme omandada.

See ettevalmistus antakse poistele alates 17 aasta vanadusest ja eriti neile, kes kuuluvad aastakäiku, mis esimesena sõjateenistusse kutsutakse ja neile, kes said eelmisel aastal ajajätkendust.

Ettevalmistus peab andma kõigepealt noormees- tele kehalist jõudu ja tervist, arendama tugevust, vastu- pidavust, osavust ja algatusvõimet. Moraali alal püüab see süvendada neisse omadusi, mis tarvilikud tublidade sõduritele ja kodanikkudele: distsipliini, alistumist seadustele, voorust, vendlust, autunnet ja isamaa-armastust. Ettevalmistus püüab neid tutvus- tada sõjaväeteenistuse algmõistetega.

Ettevalmistuse tähtsuseks abinõuks on kehaline kasvatus, mida õpetatakse sõjaväe otstarbekohaseks tunnus- tatud meetodide järele, vältides kõiki teisi võtteid. Ettevalmistus on kohandatud suurele massile;

selle võtmed on lihtsad ja kättesaadavad hea tahtmise ja püüdmise juures kõigile.

See õpetus on eriti tarvilik nõrkadele. Nende eneste ja rahva huvides on vajalik, et nad kasvaksid tervises ja jõus. Sellelega vähendatakse arvurikast väeteenistusest vabastatute ja ajapikendusele lubatute arvu.

Sõjaväelise ettevalmistuse tagajärgi hinnatakse vastava „elementaar sõjaväelise ettevalmistuse tunnistusega“, mida võib vastava katse sooritamiseiga iga noormees omandada. See tunnistus kindlustab omanikule tulevases sõjaväeteenistuses õiglasi eesõigusi. Ka eriliste väeliikide komplekteerimiseks on ette nähtud sõjaväelise ettevalmistuse eritunnistused, mida võib omandada iga noor vastava katse sooritamiseiga.

Noormehed, kes tahavad omandada neid tunnistusi, peavad sooritama teenistuseelse üldõpetuse kursuse (Instruction pré-militaire commune.) See õpetus koosneb kolmest osast:

1. Kehaline kasvatus, mis järgustatud liikidesse noorte füüsiliste omaduste järele. Liikidesse arvamine sünnib sisseastumisel arstliku ja kehalise ülevaatamise järele. (Tugevad, keskmised, nõrgad.)

Kehalise kasvatus alla kuulub:

- Kehaline kasvatus selle sõna tõsisel mõttel.
- Treenerimine marssimises.
- Ujumine.
- Algeline tervishoid.

2. Moraalne kasvatus — lihtsa kooliõpetuse meeldetuletamine, mis sõduri kohuste järgest täiendatud.

Moraalne kasvatus koosneb järgmistest ainetest:

- Kohused Prantsusmaa vastu.
- Kodanik ja prantsuse ühiskond.
- Perekond.
- Isiklik voorus (puhtus, korralikkus, tagasihoidlikkus, tugevus, töö, kohusetunne, tahted).

— Tubli kodaniku ja sõduri voorused: distsipliin, seltsimehelikkus, solidaarsus, hea meeolu, lahkus, truudus, usaldus, autunne, isamaa-armastus.

— Rahvusliku sõjaväe ja laevastiku tundmine; nende vajadus.

— Arusaamine tähtsamatest rahvuslikest hüvedest; pealesõjaegsed majanduslikud vajadused: põllutöö; rahva üldised huvid (raudteed, kanalid, sadamad, kaevandused); asumaad ja tooresained.

— Prantsusmaa elanikud võrreldes teiste rahvastega.

3. Elementaar sõjaline kasvatus, mille aineks on tulevase sõduri üksikõpetus.

Siia kuulub:

- üksikõppus maastikul (L'éducation individuelle — isiklik kasvatus);
- tööriistade kasutamine (maastiku kunstlik korraldamine);
- püüsi käsitlemine (laskmine).

Sõjaväeline üldõpetus sisaldab kõik ained katseks, mille sooritamisel omandatakse elementaar sõjaväelise ettevalmistuse tunnistus.

4. Selle üldise õpetuse kõrval, mis ülalpool kirjeldatud, on veel täiendav ettevalmistus. Seltsid, kooliseltsid ja õpeasutused, mis teostavad noorsoo elementaar sõjalist ettevalmistust, võivad vabatahtlikult, väljaspool üldist elementaar ettevalmistuse kava täiendavaid aineid õpetada ja harjutusi teha, mis nende arvates otse või kaudselt kasulikud noorsoo kehale ja vaimlasele arenemisele ja sõjaväe vajadustele.

Igasugune tegevus ja eriline õpetus, mis sõjaväe teenistuse ettevalmistuseks on tunnistatud kasulikuks, leiab heakskiitmist ja on sanktsioneeritud eritunnistuste annetamisega. Kuid eritunnistused ei aseta

milgil tingimusel elementaar sõjalise ettevalmistuse tunnistust, nad annavad ainult mõningaid paremusi ja eesõigusi. Eriala eksameid võivad sooritada ainult need, kes elementaar ettevalmistuse eksami eduga sooritanud.

Elementaar sõjalise ettevalmistuse eksamite üldised tingimused, eksamite käik, kandidaatide esinemine, vastuvõtmise tingimused ja komisjonide koosseisud on kindlaks määratud sõjaministri instruksiooniga 1. juulist 1921 a. (Le Brevet de Préparation Militaire Élémentaire).

Eksamite ajajärgud määratakse kindlaks sõjaministri poolt. Kandidaatidele teatakse eksamite ruumid, päevad ja tunniajad ajalehe kuulutustega, seinakuulutustega ja üksikkutsetega.

Elementaar sv. ettevalmistuse tunnistus annab omanikule järgmisi soodustusi:

- Võib ise väeosa või teenistust valida, kui selles vakantsed kohad on.
- Eesõigus kohe kapralite õperühma astumiseks.
- Õigus 18 aastast vabatahtlikult sõjaväkke astumiseks.
- Teenistusajal 10 päevaline lisapuhkus.
- Omab erilise välise tunnismärgi ja diploma.
- Paremad eksamite sooritajad omavad bronksaumärgi rinnas kandmiseks.

Täiendav sv. ettevalmistuse eritunnistus annab eesõiguse valida omale vastavat eri relvliiki.

Præguse mittesundusliku korra juures sooritatavad elementaar sõjalise ettevalmistuse eksameid iga aasta umbes 25—26.000 noortemest. 250.000 noorsõdurite kontingendi juures oleks see 10%.

d) Noorsoo kõrgem sõjaline ettevalmistus. Noorsoo kõrgem sõjaline ettevalmistus sünnib kahel kujul: sunduslikult ja vabatahtlikult. Presidendi dekreediga on kindlaks määratud kõrgemad õpeasutused, kus kõrgem sõjaline ettevalmistus on sunduslik ja kus õpilased peavad sooritama 2—3 kooliaasta jooksul vastavad katsed, ja õpeasutused, kus see on vabatahtlik. Kõrgema sv. ettevalmistuse juhtimine kuulub kindralstaabi kompetentsi ja seda korraldab ja juhivad kindralstaabi 3. büroo. Sv. ringkonnas (korpuses) on korpuse ülem kõrgema sõjalise ettevalmistuse juhataja. Selleks on korpuse ülemale käsutada 1 vanem ohvitser „korpuse kõrgema sõjalise ettevalmistuse juht“ (directeur du service de la préparation militaire supérieure). Sel ohvitseril on käsutada ohvitserid- ja allohvitserid-instruktorid, kes valitakse suure hoolega korpuse väeosadest. Kõrgema sv. ettevalmistuse juht peab alatasa omi instruktooreid ette valmistama ja kontroleerima. Selleks on tal abilised.

Korpuse kõrgema noorsoo sõjalise ettevalmistuse ülem korraldab vastavates õpeasutustes korpuse piirkonnas kursusi ja juhivad ettevalmistust sõjaministri eeskirjade ja programmide järele. Katsete sooritamiseks peavad õpilased läbi tegema kaks kursust, kokku 240 tundi õppusi ja 12½ päeva harjutusi maastikul. Kursus peab olema vahetu.

Esimesel aastal võetakse läbi õppused, mis kõikidele väeliikidele ühised (baseeruvad jalgväe väljaõppele). Teise aasta algul määratakse sõjaministri eeskirjade põhjal õpilastele tulevased väeliigid, ja ettevalmistus sünnib vastavalt eriväeliikide nõuetele.

Kursused on kooskõlas üldise õpetööga õpeasutustes:

15. oktoobrist kuni 30. juunini ehk

15. novembrist kuni 15. juunini.

Harjutusi väljas toimetatakse ainult ilusa ajaga. Õpetundide täpse kava iga õpeasutuse jaoks määrab kindlaks korpuse ülem kooskõlas õpeasutuse üldprogrammidega ja õpeasutuse direktori soovivaaldustega. Ka mitme õpeasutuse õpilasi võib ühendada üheks kursuseks. Sõjalise ettevalmistuse tunnid peavad sisse võetama õpeasutuse üldtunnikavva. Sõjalise

*Eesti iseseisvuse 8. aastapäeva pühitsemine Tallinnas.
24. II. 1926.*

Vabaduse Ristide väljajagamine Tallinnas 24. II. 1926.

ettevalmistuse juhi ja instruktorite teadaandeid avaldab õpeasutuse direktor. Distiplinaarvõimu teostatakse samuti õpeasutuse direktori kaudu.

Katseid kõrgema sõjalise ettevalmistuse tunnistuse omandamiseks toimitakse üks kord aastas. Kandidaatidel on luba ainult üks kord eksameid sooritada. Saadud tunnistus pakub eesõigusi omanikule reservohvitseriks saamisel ainult ühe aasta jooksul. Katsetel nõrkadena esinenud noormehed saadetakse teenistusse astumisel neisse väelikeidesse, milliste tarvis nad end ette valmistasid.

Praegu täiendub sel teel reservohvitseride korpuse 75% võrra (neist 80% kõrgema haridusega) ja ülejäänud 25% on tegevast teenistusest lahkunud ohvitserid. Eksamite kavad ja kursuste korraldamine on täpselt kindlaks määratud sõjaministri ametlikus teatelehes nr. 72 (Bulletin Officiel du Ministère de la Guerre. Elèves Officiers de Réserve). Ained, mida õppida ja õpetada, on ära toodud raamatutes „Manuel de Préparation Militaire Supérieure I année“, „Manuel de Préparation Militaire Supérieure II année“. Peale nende on veel teisi käsiraamatuid.

II. Koolides.

Kuni viimase ajani puudus haridusministeeriumis eriline organ, mis oleks juhtinud ja ühtlustanud füüsilist kasvatust kõikides koolides. Kolm asutust haridusministeeriumis: alghariduse, keskkhariduse ja kõrgema hariduse juhatused korraldasid seda omaette. Paljudes koolides oli võimlemine puudulik ja unustuses. Õpetajatel puudusid vastavad tehnilised teadmised kehaliseks kasvatamiseks.

Vabariigi presidendi dekreediga 3. märtsist 1922 aastast asutati haridusministeeriumis kehalise kasvatuse ja spordi teenistus. Selle asutuse ülesanne kõikide õpeasutuste suhtes on järgmine:

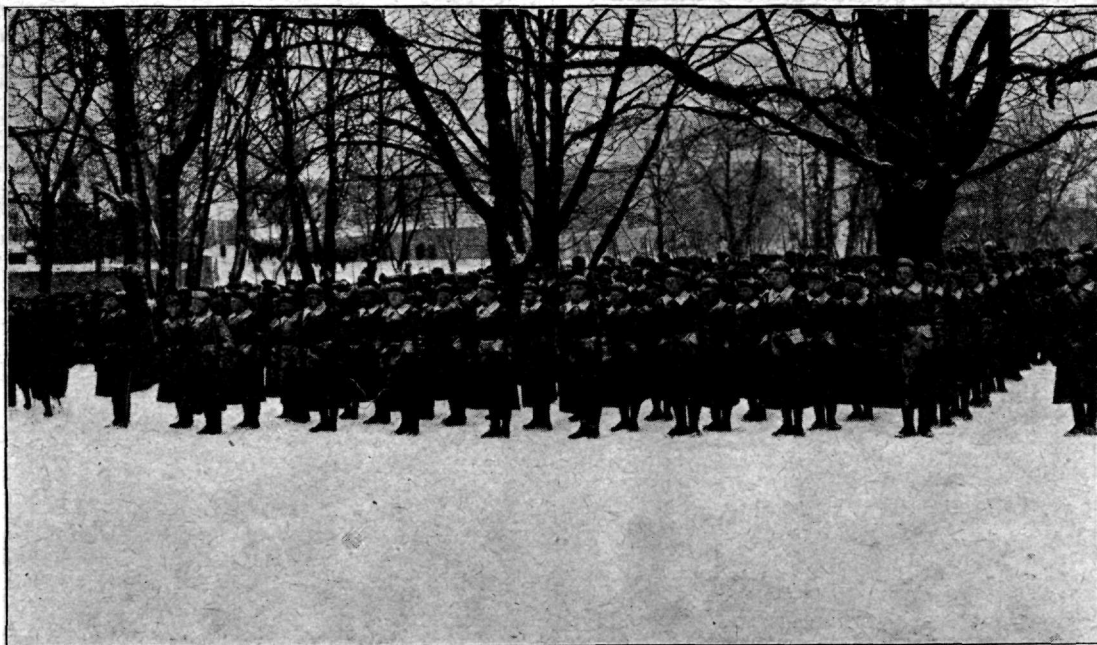
- kehalise kasvatuse kavade väljatöötamine ja elluviimine;
- järevalve korraldamine;
- kehalise kasvatuse õpetajate korpuse soetamine ja hoolitsemine nende teenistuskäigu eest;
- kõrgema kehalise kasvatuse kursuse korraldamine;
- spordi korraldamine õpeasutustes.

Kõrgema kehalise kasvatuse kursusi korraldatakse iga aasta õpevaheajal Pariisis. Peale seda korraldab sõjaministeerium iga aasta kolmekuulisi kursusi võimlemisõpetajatele sõjaväe kehalise kasvatuse tsentrumites ja lühikesi informatsiooni kursusi koolide juhatajatele.

III. Seltsides ja ühingutes .

Prantsuse sõjavägi on leidnud palju abi eraseltsidelt. Sõjavägi ja seltsid on suutnud luua omavahel hea vahekorra. 1918 aastal asutati suurte ühingute ja liitude poolt ülemaaline „Rahvuslik kehalise kasvatuse ja sotsiaalse tervishoiu komitee“ (Le Comité National d'Education Physique et d'Hygiène sociale), mille eesistujaks oli Henri Pate. Komitee eesmärk oli korraldada ja koondada pingutusi rahva kehalise kasvatuse ja tervishoiu hüvanguks, luua ühendus vastavate ametasutustega ja valmistada pinda vastava riikliku organi loomiseks. Uueks riiklikuks organiks kujuneski „sõja kõrgem komissariaat“ sõjaministeeriumi koosseisus, millele siis komitee omad

*Eesti iseseisvuse 8. aastapäeva pühitsemine Tallinnas.
24. II. 1926.*

Kaitsevägi paraadil.

ülesanded üle andis ja tegevuse lõpetas. Kuid siiski suutis komitee paari aasta jooksul palju kasulikku tööd teha. Pariisis ja teistes linnades asutati suured ajakohased võimlemisväljad ja saalid, asutati uusi seltse ja pandi tugev alus kehalise kasvatus ja sv. ettevalmistuse kihutustööle, mis paisunud praegu väga suureks.

Prantsusmaal on palju võimsaid kehalise kasvatus ja sv. ettevalmistuse liituseid ja ühinguid. Tähtsamad neist on:

- Prantsuse võimlemisseltside liit (L'Union des Sociétés de Gymnastique de France) asutatud 1873 a. Ta ühendab praegu 1.800 seltsi umbes 400.000 võimlejaga ja annab välja ajakirja „Le Gymnaste“.
- Prantsuse kehalise kasvatus ja sõjalise ettevalmistuse seltside liit (L'Union des Sociétés d'Education Physique et de Préparation au service militaire de France) loodud 1885 aastal. Ta liikmete arv ulatub üle 350.000. Ta annab välja ajakirja „Soldat de Demain“.
- Rahvuslik Prantsusmaa ja asumaade kehalise kasvatus ja sõjalise ettevalmistuse ühing (La Fédération Nationale des Sociétés d'Education Physique et de Préparation au service militaire de France et des Colonies).

Peale neid on veel ligi 30 suurt kehalise kasvatus ja spordi liitu ja ühingu, mis ühendavad rohkem kui 10.000 igasugust võimlemise ja spordi seltsi. Enamusel neist on oma häälekandjad.

Neid suuri liite ja ühinguid toetab moraalselt ja materiaalselt sõjaministeerium. Kõikidega on sõjaministeeriumil ühendus. Organisatsioon, mis on loodud sõjaväe poolt kehalise kasvatus ja sõjalise ettevalmistuse otstarbeks, juhivad nende liitude jõupingutusi õiges suunas ja kindlustab seda, et Prantsusmaa võib igal ajal üle minna heade tagajärgedega sunduslikule noorsoo sõjalisele ettevalmistusele.

IV. Kokkuvõte

sellest lühikesest ülevaatest näitab, et noorsoo kehalist kasvatust ja väeteenistuseelset ettevalmistust Prantsusmaal juhivad sõjavägi. Sõjavägi on suutnud 6 aasta jooksul luua tugeva organisatsiooni, mille tsentriks sõjaministeerium, kust niidid on tunginud sügavale rahvasse: kehalise kasvatus ja spordiseltsidesse, koolidesse ja kooliseltsidesse. See organisatsioon on loonud tugevad kehalise kasvatus ja noorsoo sv. ettevalmistuse instruktorite ja monitööride kaadreid. Organisatsioon tegutseb praegu vabatahtlikult, kuid võib igal ajal oma peale võtta kogu noorsoo sundusliku väeteenistuseelise ettevalmistuse.

Eesti iseseisvuse 8. aastapäev.

8. aastapäeva pühitsemine Tallinnas. (Üksikuid momente).

Poola seimi delegatsioonilt pärg langenud sõdurite hauale.

24. II kell 10.00 pani Tallinna külla sõitnud Poola seimi delegatsioon härra Jan Dembskiga eesotsas pärja elavatest lilledest langenud sõdurite hauale. Surnuaial viibis delegatsioon täies koosseisus, teda saatsid meie Riigikogu liikmed. Sõjaväge esitasid pärjapaneku tseremoniil kolonelid Seiman, Raudvere ja Simon.

Kell 12.20 algas paraadi marss, mis kestis kuni kella 13.05.

Nagu toodud tunniaegadest näha võtis Riigivanema paraadi ülevaatus, tervitamine, kõne ja ohvitseride ülendamine kõigest 20 minutit. See on Eesti sõjaväe suur paraadide kiiruse rekord. Kes on kümal ajal tundide kaupa seisnud rivistatuna paraadil oskab tänuga hinnata härra Riigivanema lakonismi žestis ja sõnas.

Sirgelt ja mehiselt möödusid paraadimarsil kadetid, sõdurid ja kaitseliitlased Riigivanemast. Noorte elujõuliste kaitsejõudude järel marssis pidupäeva Su üpr-

Langenud sõjaväelaste mälestamine 24. veebr. 1926 a.

Esiplaanel Riigivanem härra Teemant ja Kindral Unt.

Paraad Vabadusplatsil.

Umbes 25 minutit enne Riigivanema ilmumist olid paraadist osavõtjad kaitsejõud ja seltskonna esitajad koha! Paraadi juhatas kindral Unt. Täpselt kell 12.00 ilmus kohale Riigivanem härra Teemant sõjaminister kindral Soots'i saatel. Riigivanem möödudes rivistatud üksustest tervitas neid ja soovis õnne aastapäeva puhul. Peale selle pöördus Riigivanem paraadil olijate poole kõnega, milles muu seas ütles: „Meie pühitseme Eesti iseseisvuse 8. aastapäeva. Võitlus iseseisvuse eest on rahvaväelt nõudnud palju ohvreid, on lagenud palju ohvitseri ja sõdureid. Mälestagem neid.“ Orkester mängis: „Ligemal, Jumal, Sul.“ Edasi jätkas härra Riigivanem: „Valatud veri on kandnud vilja. Ohvrid on õpetanud, kuis mehed peavad tegutsema. Valvel olla saavutatud vabaduse kaitseks — see on langenute õpetus meile. Kui meie seda alati meeletame, siis kosub ja kasvab Eesti.“ Hümn. Paraadil ülendati 20 kadetti ohvitserideks. Riigivanem tuletas lühikeses kõnes ilendatutele meele ohvitseri vastutusrikast kohustust isamaa kaitsel ning soovis õnne ja edu tulevases töös.

võõras, invaliidide rühm. Prantsusmaa marssivad sarnastel paraadidel invaliidide salk kõige ees. Prantslased on tänulikud nende vastu, kes ohverdasid tervise isamaa kaitsel ja püüavad igal juhusel avaldada neile oma erilist austust. Läänest tuleks meil õppida.

Paraadist osavõtavad tuletõrjujad ja seltsid möödusid Riigivanemast paraadi marsil — kõigeparemas korras.

Vabadussõjas langenud ohvitseride mälestustahvlite avamine Ohvitseride keskkasiinos 24. II. 1926.

Mälestustahvlid avas Riigivanem. Avamisele olid ilmunud: Vabadussõja Ülemjuhataja kindral J. Laidoner, kõrgemaid sõjaväelasi Sõjaministri kindral J. Soots'i, abi kindral P. Lill'i, Kaitseväe Staabi ülema kindral J. Tõrvand'i, Kindralstaabi ülema N. Reek'i ja teistega eesotsas, Riigikogu liikmed, välisriikide sõjaväe esitajaid ja kutsutud külalisi.

Keskkogu esimees kol. Seimann esines lühikese kõnega, kus ütles muuseas järgmist: „Ohvitseride elus on kõige tähtsam sõda. Seepärast õpitakse ja uuritakse teda. Eriti tuleb uurida asja lõppenud võitlusi, neist ammutame õpiseid ja moraalset jõudu. Vabadussõja algul oli Eesti ohvitseril täita raskeid ülesandeid, sest mass oli passiivne, ta ei tahtnud astuda võitlusse. Ohvitseril tuli tegutseda kui sõduril ja juhil korraga, sellest eriti suured kaotused ohvitseride peres sõja algul. Jaanuari lõpul 1919. tuli järsk pööre: Soome ja Inglise abi tõi vaimustuse ja usu võitluse edusse.

Neisse marmortahvlitesse on raiutud 170 ohvitseri nimed, kes langesid, või surid saadud haavadesse,

Välisriikide sõjaväe esitajaid Eesti iseseisvuse 8. aastapäeva pidustustel.

Pildil vasakult paremale: Riigikogu liige härra Raudkepp. Eesti Merejõudude juhataja meriväe-kapt. Salza. Prantsuse sõjaväe esitaja Baltimaa del kolonel Archen. Prantsuse Chargé d'Affaires härra J. Dobler. Prantsuse mereväe esitaja Balti- ja Skandinaavia maadel mereväe-kapten Vennin. Prantsuse sv. esitaja Eestis major Bonne.

võideldes oma Isamaa ja rahva vabaduse eest. Nende nimede juures töötab Eesti ohvitserkond alati võitlusvalmis olla, kui isamaa seda nõuab.“

Mõtteid Riigivanema avamise kõnest: „Vabadussõda on meilt võtnud paremaid, võtnud vapramaid, kellel ei olnud võitluseks isiklikke huvisid! Eesti kaotas võitluses oma iseseisvuse eest palju paremaid poegi, ohvitserid kaotasid paremaid seltsimehi. Suured ohvrid ei ole toodud asjata, meie rahvas saavutas igatsetud vabaduse. Kuid meelestagem, et saavutatud vabadust tuleb kaitsta, tuleb valvel olla Isamaa hea käekäigu eest. Ma avan tahvlid, et need nimed siit säraks ja meie meele tuletaks meie kohustusi isamaa ja rahva parema tuleviku ees.“ Orkester mängib „Ligemal Jumal, Sul!“ Riigivanem tõmbab tahvlitelt katte.

Mälestustahvleid õnnistavad Piiskop Kukk ja Metropoliit Aleksander, kes mõlemad liigutavates kõnedes alla kriipsutatavad mälestustahvlite kui ohvitseri ja rahva moraalse ettevalmistuse ja moraalse toe tähtsust võitluses oma isamaa eest.

Ülemjuhataja lahkub avatud tahvlite juurest viimasena... Ta peatub iga nime juures tahvlil, tuletades meele võitluse käike. Kindral Laidoner leiab, et mõjuvam, oleks olnud kui kõik tahvlid oleks asetatud kõrvuti ühte seinale (praegu on nad kahel seinal).

Lääne-Euroopa sõjavägedes olla armsaks kombeks panna lilli mälestustahvlite alla. Ka meil võiks see ilus komme maad võtta. Selleks tuleks teha tahvlite alla eriline astjas (urn, altar). Kui tahvlid ühel seinal, siis oleks ka langenute austamise mõttes külalistel kergem ja tahvlite mõju nende peale suurem. Praegusel tahvlite asetamisel on silmaspeetud arhitektuurseid nõudeid moraalsete nõuete kahjuks. E—

Aktus „Sõdurite Kodus“.

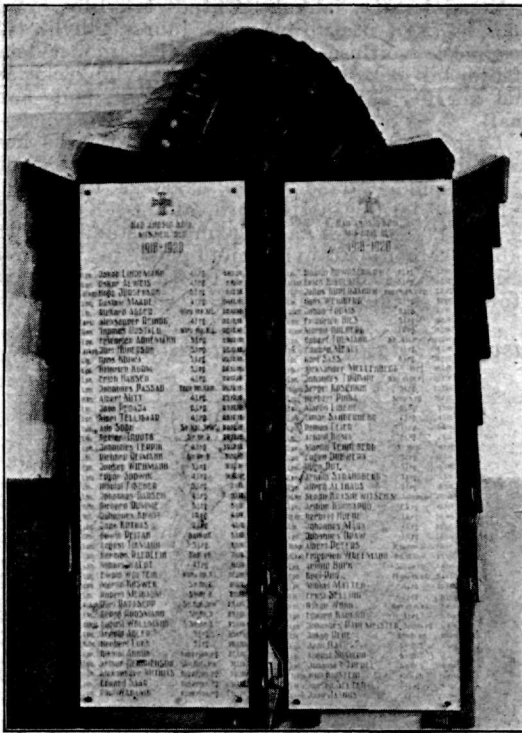
Garnisoni ülema korraldusel aktusele „Sõdurite Kodus“ oli saadetud sõdureid kõigist garnisoni väeosadest. Suur, avar saal oli puupüsti täis. Aktusel viibis ka linna komandant kol. Raudvere ja mitmed ohvitserid. Kuid üldiselt see oli aktus sõna tõsisel mõttes meie sõduritele, et neid tutvustada tänase päeva tähtsusega.

Aktuse avab kell pool kuus lühikese, mõjuva kõnega kolonel-leitnant Traksmann, tähendades järgmist:

„24. veebruari tähtsust Vaba Eesti ajaloos võib valgustada väga mitmesugusest vaatepunktist. Minu ülesanne on seda teha lühidalt meie, kaitseväelaste, seisukohast.

Mis on siis öieti sündinud Eesti ajaloos 24. veebruaril?

Tõsiasi on, et kuigi meie riigi algust loetakse sellest momendist, ometi iseseisva riigi tekkimine

Vabadussõjas langenute mälestusahvliid
Ohvitseride Keskkasinos.
Avati 24. II. 1926.

iseendast ei mahu ühe päeva sündmustikku, vaid arenes aegapidi.

Juba 1917 aasta oktoobri enamlike revolutsiooniga üldine riiklik võim Venemaal oli kadunud.

15. nov. 1917. Tallinnas astub kokku Maapäev ja kuulutab enda kõrgemaks võimuks kohapeal.

Kuid tegelikult Eestis valitsesid veel enamlased. Küll ei olnud neil Eesti rahva suurema osa poolehoidu, kuid nad sellest suurt ei hoolinud, tuginedes oma võimuavaldustele vene vägede pussitääkidele. Lagunenud ja demoraliseeritud olid tol korral Vene väerüümed. Korraldatused, riisumised ja vägivald olid sagedaseks nähtuseks, mille all muidugi kannatasid elanikud-estlased.

Kindel oli, et sarnane olukord enam kaua kesta ei võinud.

Eesti vajab oma kodu, oma maa kaitseks reaalseid jõudu, sõjariistust jõudu, mis teda pidi kaitsma võõra vägivalda vastu, oma rahvuslikku kaitseväge.

Aprillis 1917. asutatakse selle vormeerimisele. Ettetulnud raskused võidetakse, võimude poolt tehtud takistused kõrvaldatakse.

Enamlus on vaenuline Eesti rahvuslikule kaitsevägele, teda tembeldatakse kontrrevolutsionäärseks jne.

Kuid hoolimata kõigest polkude vormeerimine e leneb jõudsasti. Tuhanded Eesti ohvitserid ja sõdurid üte laialise Venemaa voolavad kokku oma kodumaale, polk loodakse polgu järele, kuigi esialgselt oli saadud luba ainult ühe asutamiseks.

Haapsalus, Tallinnas, Tartus, Rakveres, Viljandis tekivad Eesti väeosad, kelle asutamisele kohalik seltskond kaasa aitab kõige jõuga.

See on reaalne, tegelik jõud meie rahva esitajate käes. Tuginedes temale on võimalus julgemalt välja astuda, oma taht energilisemalt avaldada. See sündiski.

Juba jaanuaris 1918 peetakse suurem Maapäeva juhatus ja parteide esitajate koosolek „Estoonias“, kus otsustatakse — „kuulutada Eesti iseseisvaks riigiks“. Selle otsusega ühineb ka Eesti sõjameeste II kongress.

Seega meie riigi algusmomentid alates meie kaitseväge — esimeste Eesti polkude näol — elab kaasa meie rahvaga, on tema tahte reaalseks väljendajaks ja toetajaks.

Kuid maal valitses terror ja vägivald. Eesti rahvas ei olnud saanud veel võimalust tervikuna avaldada seda, mis ta ise mõtleb oma saatusest — väljakuulutatud Asutava Kogu valimised katkestatakse enamlaste poolt niipea kui selgub, et nemad valitute hulgas ei ole enamuses.

Teiseks kontvõõraks, kes ikka tungivamalt käe välja sirutas Eesti maa järgi, oli Balti sakslus. Nemad lugesid endid maa tõsisteks peremeesteks. Juba 30. nov. otsustatakse lahti üelda Vene riigist, et — Eesti anda Saksa riigi alla. Nende härrade tugi oli — saksa soldati pussitääk, kes ilmasõja lõpul oli jõudnud välja tungida üsna lähedale Eestile. Bresti rahu avas temale täielikult tee meie maale. Ja 24. veebruariks 1918. seisukord oli kujunenud järgmiselt:

Lõuna-Eesti oli vallutatud Saksa vägede poolt. Oli langenud Tartu, Pärnu, Viljandi, Paide ja küreid arenes pealetung põhja poole. Ka Saaremaal Saksa väed olid tunginud jääd mööda üle väina, võeti Haapsalu ja rutuga läheneti Tallinnale.

24. veebruar 1918 aastal oli pühapäev. Veel hommikul Tallinnas askeldasid enamlased hirm nägudel. Evakueeriti, mis võidi, purustati ja hävitati, mis ei suudetud kaasa võtta. Pögeneti Vene laevadele, mis reidil asusid.

Juba kella 12-ks oli linn enamlastest tühi. Põline Tallinn kui Vaba Eesti mõtte kehastaja oli jälle vaba võrastest peremeestest!

See oli paras moment selleks, et siin korraldama hakata oma enda rahva valitsust.

See sündiski — viibimata.

Eesti sini-must-valge lipp tõmmatakse uhkelt lehvima... linnas lütiakse üles Eesti iseseisvuse manifest! See sünnib pealelõunal — osalt umbes samal kellaajal, kus meie siin praegu koos viibime — ainult kaheksa aastat tagasi. Need sündmused saidki Vaba Eesti rajajaks, 24. veebruar — Iseseisva, Rippumatu Eesti Vabariigi sünnipäevaks!

Kuid vaevalt oli Eesti sündinud, kui teda varitses uus hädaoht. Samal päeval saadakse teada, et Saksa väed on jõudnud juba Sauele. Tarvis on neid vähemalt lühikest aegagi kinni pidada, et anda võimalust korraldada võimu kohapeal.

Sakslased pidid leidma eest mitte organiseerimatu, korraldatuses uppunud linna, vaid Eesti Vabariigi pealinna, kus valitses rippumatu riigivõim.

Et sakslasi viivitada, selleks saadetakse neile vastu delegatsioon. Korteriid sõjaväele ei olevat veel valmis, linn koristamata — ei pruugiks linna tulla enne 25. veebr. õhtut.

See oli sõjakavalus — et aega võita. Tegelikult saksa väed vallutasid linna 25. veebruari lõuna paiku.

Sini-must-valge lipp tuli uuesti maha võtta. Aegupidi Eesti polgud — tema rahvuslik uhkus — saadetakse laiali.

Näib nii, et on kauaks ajaks hävinenud Iseseisev Eesti.

Kuid novembris 1918. ajalugu keerab uue lehekülje. Eesti kaitsemaleval on täita uus ülesanne — katta oma rinnaga oma kodumaa vabadus. Tänu endisele organiseerimistööle kiirelt suudetakse luua

niisugune jõud, mis, kantud rahva usalduselt, toetatud ja toidetud nii materjaalselt kui moraalselt rahva südame verega, enam kui aasta jooksul oma õlgadel kannab Vabadussõja raskused ja viib selle võidurikka lõpuni.

Eesti vabadusvõitlus oli suurim jõuproov meie rahvale tema ajaloo!

Mitte kõigil ei olnud õnne näha oma töövilja — paljud langesid.

Olgu pühendatud meie vaikne püstitõus nende mälestuse austamiseks, kes surid isamaa eest (orkester mängib „Ligemal Jumal Sul”).

Au langenuile!

Kuid minevik kohustab — ja raske minevik kohustab seda enam. Meie praeguse kaitseväge ülesanne on: ehitada tuleviku Eestit ja sellés vajame kustumatuid jõuallikaid — minevikust.

Mis oli see jõud, mis Eesti polgud 1917 aastal ja Eesti maleva Vabadusvõitluses tegi tugevaks, muutis murdmatuks, võitmatuks vaenlasele? Vastus võib olla ainult üks: see oli Eesti sõdurkonna, iga Eesti sõduri sügav rahvuslik kohusetruudus ja sisemine distsipliin. Ajal, kus poliitilised kired olid lõõnud lõkkele, kus võõras vägivald oli üle ujutanud maa, tuhandetena voolasid kokku paremad eesti pojad ja koondudes oma juhtide ümber, ütlesid: käed küljest, võõrad, see maa on minu maa, ta on liig püha selleks, et teda võiks rüvetada võõrad käed.

Eesti sõduri külm rahu, kokkuhoid, terve mõistus, usk oma jõusse ja usaldus oma juhi — Eesti ohvitseri — vastu — see oli see alusmüür, millele tugines meie riigivõim 1918 a. veebruaris ja novembris. Need kallid pärlid oma iseloomus Eesti sõdur on alal hoidnud seniajani.

Alles hiljutise mineviku sündmused Tallinna garnisonis näitasid seda veel kord hiilgavalt.

Lugupeetud sõdurid, kes Teie täna olete ilmunud pühitsema oma riigi sünnipäeva, teadke: Teie eelkäijad on saatnud korda kangelastegusid Eesti riigi rajamisel ja toetamisel!

Ma ei kahtle, et ka Teie järgnete nende suurele eeskujule, kui Teid kutsub Vaba Eesti.

Koondudes tihedatesse ridadesse oma juhtide ümber Eesti kaitseväge täna tahab uuendada oma vandetootust, öeldes koos Eesti rahvaga:

Vaba Eesti, Sinu ilu hoielda on meie pühamaks kohuseks ja seda kohustust tahame täita viimse veretilgani!

Järgneb Riigikogu liikme hra Hünerson'i kõne, mis algab Kreutzvaldi luuletusega:

„Rõõm ja mure kaksikvennad...”

Kõneleja püüab välja selgitada, missuguseid rõõmu- ja murepäivi Iseseisev Eesti on andnud oma rahvale. Peatub pikemalt neil muredel, mis on tulnud läbi elada rahval iseseisvuse ajal. Näib nii, et neid on palju. Majanduslikud raskused ülesehitamisajajärgus, raske maksukoorem, igasugu muud kohustused jne.

Kui lisada juure veel ettetulnud kuritarvitusi ja väärsumme, mis on tehtud nende poolt, kes on määratud asja juhtima, siis lihtsal inimesel näib küll olevat tõsisid põhjuseid kahtlevalt ütelda:

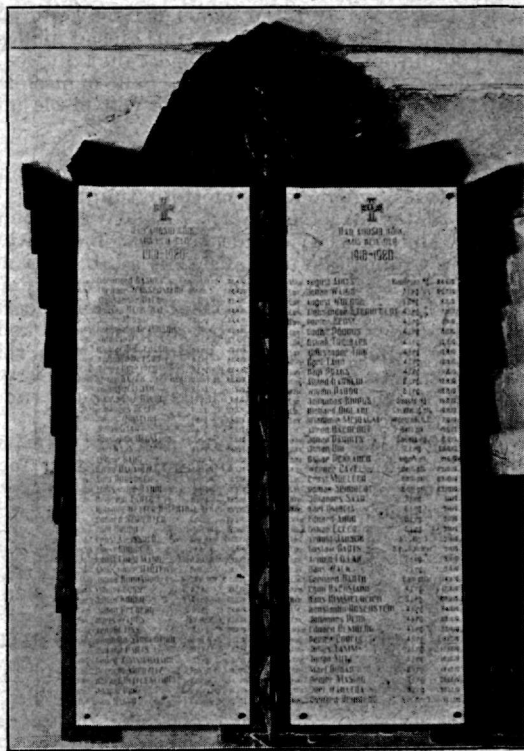
Mis on küll kasu sellest Eesti iseseisvusest, ka tema juhtivad tegelased kuuluvad nende hulka, kes isiklikud huvid seavad kõrgemale riiklikkudest huvidest.

Ja niisugustel muresilmapilkudel pole küll midagi imestada, kui nii mõnelgi tahtmatult libisevad mõtted ja sõnad üle suu:

Oleks küll hea, kui need endised ajad tagasi tuleksid, mis enne sõda olid. Polnud viga midagi, maksud väikesed — ja muidu sai ka päris kenasti läbi.

On see nõnda?

Kõigepealt — neile kahtlejatele ja küsijatele — tahaksime neilegi seada küsimuse:

Vabadussõjas langenute mälestustahvlid
Ohvitseride Keskkasarmos.
Avati 24. II. 1926.

Kus elatakse siis praegu nõnda, kui see oli enne sõda? On see üldse inimlikkudes võimalustes neid endiseid aegu nii pea tagasi tuua? Kas ei tuleks ennem küsida: mis meid oleks oodanud siis, kui meie 1918 aastal ei oleks omale iseseisvust nõutanud? Nii tuleb küsimus asetada. Ja kui seda teeme, siis on selge kõigile, et meie ikka hästi oleme teinud luues omale iseseisva rippumatu riigi, kus meie rahvas oma elu võib korraldada oma tahtmise järgi.

Meie teame neid võõraid korraldajaid — oleme neid näinud küll ja küll — venelasi ja sakslasi. Kas küsisid nad kunagi suurt sellest, kuidas me il parem oleks. Seadus tehti Peterburis kaugel meist. See oli vene seadus, vene huvide ja tahtmistega järgi ehitatud — meie pidime ta võtma vastu vaikides. Veel hullem oli lugu sakslastega, kes meie vastu on ikka kandnud ajaloolist viha ja ülbelt alla vaatanud meie peale.

Mis oleme siis suutnud ise korraldada selle lühikese ajaga?

Palju, väga palju on tehtud.

Meie rahva majanduslik selgroog on maa, mis annab leiba maale ja linnale. Kelle päralt on maa, see seisab kindlal jalgal ja on oma ette peremees. Ja praegu — maa on saanud Eesti rahva omanduseks. See on suurim Eesti riigi teene oma rahva ees, teene, mida võis teostada ainult meie oma rahvalitsus. Keegi muu ei oleks suutnud seda teha sarnasel määral ja kujul nagu see sündinud nüüd!

Maaga Eesti rahvas on endale rajanud koda, igavesti ja jäädavalt. Igale inimesele on kallis tema kodukoht — Teiegi, kes praegu sõjaväeteenistuses

viibite, kas Teilgi ei tärka vahel igatsus kodu järgi, kus on maha jäänud omaksed — tihti ainsad inimesed, kes on kallid siin maa peal. Oma rahva hulgas on armas elada — üheväärsel liikmena. Selle õiguse oleme endale võitnud Eesti riigis ja ka see võit ei ole mitte väikene.

Eesti kool ja kohtud on nüüd tema enda päralt. Kellel meist ei ole meele võõra keele asjaajamine vene kohtudes, võõra keele mõtetu tuupimine vene koolides, alates maast madalast. Nüüd võime endale ise luua vaimuvarasid, õppida tundma oma kultuuri, ajalugu ja teaduslikke uurimusi, mis aitab tõsta meie rahva jõudu tervikus ja iga eestlase jõudu eraldi.

Meie enda kaitseväge võimaldab meie noortele kodanikkudele saada sõjaväelist õppust oma kodus, valvata ja kaitsta oma enda kodukollet. Iga rahva kohus on kaitsta neid kultuurilise varandusi, mis tema kätte on usaldatud, ainult, kes ise ennast suudab aidata, seda aitavad ka teised.

Kokkuvõttes Eesti riik on andnud palju oma rahvale. Kuid peaasi, ta on andnud kodu meile, Eesti kodu, millel on imevõim meie rahva ja iga eestlase arenemise peale!

Orkester mängib hümnust.

Ülevas meeleolus kuulajaskond lahkub koosviibimiselt, saadetud orkestriga.

—n.

Vabariigi aastapäeva pühitsemine Tartus.

Elmiste aastapäevade eskujul kujunes tänavunegi aastapäev suureks rahvusliseks pühaks.

Juba eelpäeva õhtuks olid äride vaateaknad kaunistatud meie tähtsamate ärkamisaja, riigi ja seltskonna tegelaste piltidega. Domineeris vägede Ülemjuhataja kindral Laidoner'i pilt.

Pidustused algasid orkestri mänguga kirikutornidest k. 8 hommikul. Piduolukku ilmet tõstsid väljapandud lipud. Juba k. 11,30 hakkas valguma rahvast paraadi platsile — Raekoja ette. Peale k. 12 kogusid organisatsioonid, sõjaväe ja kaitsemaleva osad.

Paraadist võttis osa üliõpilaste organisatsioon. Üldse oli paraadi platsil 32 lippu.

Paraadi kohale viivad tänavad on tihedalt rahvaga täis kiilutud.

Paraadi võttis vastu kol. Kubbo, kes omas kõnes muuseas ütles:

„8 aastat rahvaste ja riikide ajaloos ei ole pikk aeg, et korda saata midagi suurt. On kuulda nurinat ja etteheiteid. Kuid kui vaadata ja hinnata erapooletult, siis peame tunnustama, et oleme korda saatnud hiigla tööd. Vere hinnaga oleme võitnud vabaduse ja iseseisvuse. Lühikese ajaga olema suutnud luua oma riigikorra, mis vastab meie rahva enamuse tahtmisele. Võlgname tänu oma parematele poegadele, kes olid meie eest lahinguväljadel, ka ja neile, kes töötasid ja töötavad praegu rahva esitajatena riigikogus ja Vabariigi Valtsuses. Elagu Eesti! Elagu riigikogu! Elagu Vabariigi Valitsus!

Orkester mängib hünni. Paljastakse pead. Nimekirja järele kutsutakse välja uued Vabadusriisti saajad. Kolonel Kubbo kinnitab 22 vabadussõjaväelasele ristid rinda „Eestimaa mu isamaa“ helide saatel.

Pr. prof. Paldrock'i ja pr. Saar'e poolt pandakse kõikidele veel rinda loorberid Eesti värvi lindiga.

Kolonel Kubbo tervitab uusi Vabadusriisti kavalere ja laseb hüüda „elagu!“ Orkester mängib jällegi: „Eestimaa mu isamaa.“

Vabadusriisti vendade ühingu esimees kolonel Pinding soovib neile õnne ja tuletab meele aumärgiga kaasaselevaid kohuseid, kui kodumaa peaks seda vajama ka tulevikus.

Peale seda algab paraadi-marss kaitsevägele ja kaitselelule. Organisatsioonid lahkuvad.

Kell 15 oli „Sõdurite Kodus“ sõduritele ja nende poolt kutsutud külalistele aktus, kus päevakohase kõne pidas prof. J. Köpp. Avar saal oli rahvast tungil täis. II. diviisi orkester mängis mõned palad. „Vanemuise“ näitleja hr. R. Klein'i juhatusel kanti ette Tamman'i 3 vaat. draamatilise kavand „Koidikul.“

Päale selle esinesid päevakohaste kõnedega: „Vanemuises“ prof. P. Pöld; majaoman. seltsis üliõp. L. Kangur; 5. linnaalgkoolis hr. K. Pahl; 1. linnaalgkoolis kaitsemaleva päälk kapten Sarsen; Peetri koguduse leerisaalis ja „Bürgermuses“ hr. Ants Simm.

Kõikjal aitasid kaasa orkestrid ja laulukoorid pidulikkust tõsta. Ühtlasi oli igale poole sissepääs maksuta ja osavõtt haruldaselt elav.

Kell 18. oli ülikooli aulas aktus, kus kõnedega esinesid rektor prof. Koppel, prof. Uluots ja üliõp. Laid. Üliõpilaskoor ja üliõpilased laulsid hünni ja „Maarahva, talupoegi vaba maa, jää vabaks saa, jää seisma sa...“

Kell 20,30 oli „Sõdurite Kodus“ piduõhtu, kus kõneles prof. P. Pöld. Vaimustav kõne patriotismist võeti elavate kiiduavaldustega vastu. Sissepääs oli vabatahtliste annetuste eest sõdurite raamatukogu hääks.

V. J-n.

Vabariigi 8. aastapäev Pärnus.

See oli 8 aasta eest, kui 23. veebruaril 1918 a. õhtul kell 8 kõlasid Pärnus „Endla“ teatrimaja paljonilt tõrvikute valgustusel mitmetuhande päälise Pärnu kodanikkude hulga kõrvu Eesti Maapäeva liikme H. Kuusner'i suu kaudu sõnad: „Eestimaa, tema ajaloolistes ja etnograafilistes piirides, kuulutatakse tänasest päälise iseseisvaks demokraatlikuks vabariigiks“. Vaimustatud rahvahulk võttis orkestri helide ja Pärnu Eesti pataljoni aupaukude saatel need jumalikud meeliülendavad sõnad: „Manifestis Eestimaa rahvastele“ vastu, ning järgmisel päeval pandi toime tolleaege „Pärnu Postimehe“ toimetaja J. Järve ja üliõpilase O. Kask'i (praegune linnaapea) eestvõttel vägev meeleavaldus. Pandi uhkelt lehvima sini-must-valged lipud ja tunti endid 700-aastase varjuelu järele uuesti jälle peremeestena omas kodus... Pahatahtlikkudele naabritele, vägivallaga pikemat aega peremeest mänginud Venemaale ja Balti parunitele ei meeldinud see, ja nad püüdsid Eesti rahvast uuesti suruda sulase seisukorda. Algas Eesti Vabadussõda, milles paljud paremad rahvapojad oma elu paljukannatanud isamaa altarile ohvriks töid, ja nende kangelaste eneseohverduesele tugeneb see alusmüür, millel Eesti juba kaheksa aastat iseseisvalt, vaba elu elab ja 24. veebruaril 1926. julgelt üheksandasse astub. See on suurim püha, mil kogu rahvas pidulikult tervitab oma iseseisvuse saabumispäeva, mil tänuhulka mälestab iseseisvuse eest langenud kangelasi, mil pühalikult töötab langenute eskujul alati valmis olla iseseisvuse ja vabaduse kaitseks. Ka Pärnu võis sel päeval vabalt tänuohvrit omale vabale isamaale tuua.

Pehme ilma tõttu oli tänavail juba varakult inimesi tihedalt liikumas. Majad lipuhtes. Võlv oli vaadata Rüütli tänava ühest otsast teise, kus paistis lainetamas justkui lippude meri. Ka üksikute äride vaateaknad olid päevakohaselt kaunistatud. „Laidu“ ja Karu raamatukaupluste akendele asetatud ainult Eesti iseseisvuse sündi ja Vabadussõda käsitavad raamatuid, albumeid ning tähtsamate riigimeeste näoilpe. Karu raamatukaupluse aknale oli pandud kindral Laidoner'i pildi juure trükitud päälkirj: „Iga rahvas, kes tahab iseseisvalt elada, peab alati valmis olema oma iseseisvust kaitsema, peab valmis olema võitlema küll majanduslisel, küll kultuurilisel alal. Kindral J. Laidoner.“ Garnisoni ülema korraldusel oli paraadi plats ümbritsetud kõrgete postidega,

millede otsa lipud lehvima pandud, kuna postide vahele olid tõmmatud kuuseokstest punutud pärjad. Päävärava kohal ilutses suur nägus päalkiri: „Eesti Vabariigi 8. aastapäev. 1918—1926.“, missugune ümbritsetud rohelisega ja lippudega. Kaitseväe surnuaial asuv Vabadussõjas langenute ausammas on linnavalitsuse korraldusel kenasti rohelisega ehitud. Eestlasele omane vaikne, kuid südamlük pidulikkus hõljub kõikjal. Kell 10 peeti kõigis kirikuis tänujumalateenistust, kuhu saadeti ka soovijaid sõdureid nende kuuluvuse järele usutunnistusse. Kell 10.30 min. „Endlas“ keskkoolidele ja Rahvamajas algkoolidele aktused. Kell 11.30 min. kogusid kaitseväge osad, kaitseleit ja seltskondlised organisatsioonid Paraadi

miseks ja juhtimiseks Riigikogule ja Vabariigi Valitsusele, neid elada lastes. Kajasid võimsad hurraahüüded ja orkestrid mängisid Riigihümni. Selle järele luges kindral Tõnisson ette just saadud telegrammi, millega hra Sõjaminister tervitab Vabariigi aastapäeva puhul Riigi kaitsejõude, kaitseväge ja kaitseleit, laseb elada hra Sõjaministri, mille järele kõlab kaitsevaelaste ja kaitseleitlaste ühine kolmekordne mürisev „hurraa“, ja orkestrid mängivad tushi. Pärast kõnet sammusid väeosad, kaitseleit, tuletõrjujad, koolid ja seltskondlised organisatsioonid oma lippude all paraadmarsiga diviisi ülema eest läbi. Paraadmarsile järgnes rongikäik läbi linna. Ees liikus 3. diviisi orkester, selle järele 3. diviisi ülem ja garnisoni ülem ühes

24. veebruar 1926 Pärnus.

Kindral Tõnisson (×) peab tervituskõnet Paraadi platsil.

platsile, paraadist osavõtmiseks, mille korraldajaks oli garnisoni ülem kolonel Rosenberg. Täpselt kell 12 jõudis paraadi platsile 3. diviisi ülem kindral Tõnisson, staabiülema major Tuksam'i, adjutantide kapten Kulbusch'i ja kapten Freudenstein'i ning maakonnavalitsuse esimehe Markson'i ja linnapääd Kask'i saatel, kelle vastuvõtteks orkestrid mängisid kaitseväge tervitusmarssi. Olles paraadil esinevate väeosade, kaitseleit ja seltskondliste organisatsioonide ridade eest läbi sammunud ja neid igatühte tervitanud, asus diviisi ülem platsi keskohta ja pöördus kõigi paraadist osavõtjate ning murruna ümber platsi kogunud rahvahulga poole lühida sütitava tervituskõnega. Oma kõnes rõhutas kindral Tõnisson eriti nende teemaid, kes on ohverdanud oma elu kodumaa vabaduse eest. Paljastati pääd ja mälestati vaikes leinas langenuid, kuna orkestrid mängisid koraali: „Ligemal, Jumal Sull“. Samuti avaldas tema oma sügavat austust vigastatud sõjameestele, kes samuti kui langenudki, on oma elu kodumaa eest kaalule pannud ja oma tervise meie iseseisvuse ja vabaduse kasuks on ära annud. Edasi soovis kindral Tõnisson endist hääd tahet ja raugemata jõudu kodumaa ülesehitam-

paraadile ilmunud auvõrastega, siis järgnes 6. jlg. rügement, 3. diviisi õppekompanii, kaitseleitüüdi Pärnu linna maleva oma orkestriga, Vigastatud sõjameeste ühing, Tuletõrje oma orkestriga, Kalameeste selts „Laine“ oma orkestriga, nende järele tervelt 15 mitmesugust organisatsiooni oma lippudega, kesk- ja algkoolid lippudega. Ennenägemata pikk rongikäik liikus läbi Rütüti, Nikolai, Pika, Vee, Kuninga ja Aleksandri tänava, tagasi Paraadi platsi juure, kust laiali mindi. Kord kõikjal eeskujulik.

Rongikäigu lõppedes ruttas diviisi orkester „Endlasse“, kus esines kontserdiga kontsert-aktusel, mille sissetulek määratud Vabadussõjas langenute perekondadele. Öhtul kell 6 oli Rahvamajas kontsert-aktus, mille avas päevakohase kõnega 3. diviisi staabi ülem major Tuksam. Pääle selle olid öhtul veel mitmes kohas aktused. Mitme asutuse ning erakorteri akendel põlesid küünlad.

Päev möödus kõigiti suurpäevana. Peatuti hetkeks, et tagasi vaadata kaheksa aasta jooksul tehtud töö pääle, ja sellest hoogu võtta edaspidiseks visaks tööks iseseisvuse kindlustamise alal. H. T.

Vabariigi aastapäev Valgas.

Valga kaitsemaleva aastapäev langes ühte Vabariigi aastapäevaga, seega päeval kahekordne pidulikkus.

Kell 11 hakkavad paraadplatsile koguma kaitseliitlased. Ilmub terve Valga linna ja maakonna kaitsemaleva. Maakonna maleva ridades leidub hallpäid, kui ka rinnuni habemeis ilma- ja vabadussõja veteraane. Linna malevas on imponeeriv keskkooli õppurite kompanii.

Kaitseväge osadest ilmuvad 2-ne soomusrongide rügement — teraskiivrite metsana, soomusautode kompanii ja Sakala rü. 3-as pataljon. Seltskondlistest organisatsioonidest on näha vaid tulitõrjujaid.

Paraadi võtavad vastu siseminister Einbund ja kolonel Roska.

Kell 11 kuulduvad signaalhelid ja paraadplatsile sammuvad kaks naiskaitseliitlast Valga kaitsemaleva lipuga.

Järgneb lipu õnnistamine kohalikkude vaimulikude poolt. Õnnistamisel pidas iseäranis sütitava kõne preester Melts.

Peale õnnistamist annab kolonel Roska lipu üle Valga kaitsemaleva päälükile.

Järgmisena kõneles siseminister Einbund allakriipsutades päeva tähtsust, saates südamlikke tervitusi meie liitlastele lätlastele ja soomlastele, millele järgnevad nimetud riikide hümnid.

„Mu isamaa mu õnn ja rõõm“ helide saatel kuulduvad soomusrongilt kaheksa kahurpauku.

Järgmisena kõneles kolonel Roska, millele järgnes kolmekordne „elagu“ Vabariigi Valitsusele, Riigikogule, kaitsevägele ja kaitselehidule.

Kõnede lõppedes asuti tseremoniaal marsile, mida vastuvõttis siseminister Einbund.

Teadmata põhjusil puudusid sel aastal paraadilt Läti kaitseväge esitajad.

Õhtul oli koosviibimine „Säde“ seltsimajas.

K.

Vabadusvõitluse jäädvustamisest kunstis.

Ülevad on need ajad, kus rahvas astub võitlusse oma vabaduse ja eluõiguste eest — ja ilusad. Kõigepealt sisemiselt kõigile kaasvõitlejale, kes isiklikkude kasudega arvestamata tulevad, kui kutsub isamaa. Tuletagu igaüks enesele meele, kes vabadussõja on huvitusega kaasa teinud. Milline vahe sunnisõjamehe või palgalise ja vabadusvõitleja vahel, kuigi mõlemail on sõjas ühesugused ebamugavused ja raskused kanda.

Meie vabadusvõitlus — see on suur ja ilus rahvuslik lugulaul, tegudes ja tunnetes. Leiduks vaid laulikuid, kunstnikke, kes selle Eesti mehise ajajärgu jäädvustamiseks, leiaks sõnu ja vorme, kes võtaks selle vaimu ja jõuavalduse kokku elavates ja sisukates kompositsioonides. Tung jäädvustada kujukalt meie vabadusvõitlust, kus alus pandi riiklisele iseolemisele, on hakanud avalduma juba mälestussammaste näol, mida tänulik rahvas langenud sõduritele on püstitamas. Kuid mälestussammaste see on ikkagi enam vähem tardunud sümbool, temal puudub sündmusi kujutavate kompositsioonide, ajalooliste shaanripiltide sisukas ja elu. Samm siit edasi ja meie kujutav kunst seisab suurte ja ohtrate rahvusliste teemide ees. Ärgu arvata, et sellega hakatakse nüüd mingit vaimu ja elulagedat kroonu kunsti tegema. Nii kui vabadusvõitlus ei ole militarismist tingitud võitlus, nii pole ka tabav kunstpärane kujutus sellest mingi militaristlike maitsega kroonu kunst, vaid ilus rahvuslise mehisuse jäädvustamine. Iseenesest

mõista peaks loovale kunstilisele kokkuvõttele elukäima toaduslik materjalide kogumine ja selgitamine, nii et kunstnikul võimalus oleks ülevaadet saada momendist, ajajärgust ja valitsevast vaimust. See on seda tarvilikum mida kaugem ajajärg (minevik) kõne alla tuleks. Näituseks meie vanemas ajaloos leiduks küllaltki momente, mis kunstilisele loomistööle õhutaks, kus võimalik oleks esile tuua muistse Eesti omapärast ilu, elu ja võitlust, mis meil nüüd kadunud, ja siingi oleks tarvis eeltööd ja kunstnikule materjaale. Ka kavandite joonistamine ise nõuab kunstnikult küllaltki tood, tuupide otsimist, ajajärgu ja sündmuse meeleolusse tungimist. Ja siin peaks igatahes ka kultuurkapital appi tulema tema käes tarvitada olevate summadega, korraldades kavandite võistlusi ajaloolistele rahvuslistele teemidele ja andes vastavaid tellimisi. Arvesse võttes, et niisugused kunstitööd kasvataks rahvuslist tunnet ja arendaks ilumaitset, kui neid ülesriputada kasiinodesse, sõdurite kodudesse, kasarmutesse, näeks heameelega ka meie kaitseväge juhatus vastava shaanri kujunemist, mis meil senni on täiesti puudunud. Kunst kunsti pärast — missugune seisukoht on teatavates kunstiringkondades seni valitsenud, rahvuslise vaimu ignoreerimine, rahvuslisest elust ja ajaloolistest teemidest kõrvalehoidmine — see ei ole küllalt õige suhtumine uue rahvuslise vaimuga ja Eesti omapärasuse, vaimlise iseseisvuse poole püüdva kultuuriga.

SS.

Poola seimi liikmed külalistena Eestis.

23. veebruaril jõudsid Tallinna Poola seimi delegatsioonina 7 rahvasaadikut: delegatsiooni juht Jan Debski (loe Deubski) ja liikmed: Antoni Anusz, Kazimierz Czapinski, Josef Chacinski, Aleksander Niedbalski, Feliks Raczkowski ja Vladyslav Paramski.

Eriti tähtsaks tuleb pidada Jan Debski külaskäiku. Viimane on Seimi abiesimees ja väliskomisjoni esimees, järelikult mõõduandvam isik Poola välispoliitika alal. Debski püüdeks on Poolat Euroopa rahupoliitikas tähtsaks kohale asetada, milleks oma naabritega kõige lähemaid rahu sidemeid püüab luua. Käesoleva aasta jaanuarist peale on Debski algatusel

põhi pandud Poola-Tshehho-Slovakkia liidu idee, mille eesmärgiks kindlustus Saksamaa vastu ja jõudsam läbikäimine idaga, s. o. Venemaaga.

Pragu peetakse Bukarestis Poola Rumeenia vahel läbirääkimisi sõprus- ja sõjalise lepingu jätkamiseks, sest sarnane leping oli mõlema riigi vahel sõlmitud 1921 a., mille tähtaeg k. a. 1-sel märtsil lõppes. Siin esitab Debski igatahes jällegi tähtsast osa. Võime loota, et Poola külalised kodumaale jõudes omi muljeid Eesti oludest, sõjaväest ning noorest kaitselehidust oma rahvale edasi annavad, mille läbi vastastikune tutvumine on suureks edusammuks.

K. Udal.

Esitusvormi väljatöötamine.

Sõjaminister käsukirjaga nr. 62—12. veebr. 1926 a. käseb ohvitseride kogusid, kes keskkogu poolt veebruari algul salajasel teel toimepandud ankeedis tunnistasid esitusvormi vajadust ja praeguse suur- ning lihtvormi mittesobivust, väljatöötada oma arusaamise ja maitse kohaselt vastav vorm ning selle mustrid või joonistused ühes seletuskirjaga saata varustusvalitsusele 15. aprilliks s. a.

Kui ma ei eksi, siis on see meie praktikas esimene juhtumine, kus sõjaminister ohvitseride kogudele annab sarnase tähtsa ülesande. Ülesanne on raske, sest tema lahendamine on kestnud 1920 aasta märtsist saadik kuni käesoleva aasta alguni komisjonides, kes eriti selleks määratud ja kellel piiramatud võimalused mustrite ja kõigi muude tarviliste abinõude kasutamiseks. Ohvitseride kogudele teevad ülesande eriliselt raskes asjaolul, — et seda tuleb teha olukorras, kus raskendatud komisjonide seniste kogemuste ja töö ning katsete juures kogutud materjalide kasutamine ja ohvitserkonnas puuduvad eriteadlased rätsepa töö ning kunsti aladel, kuna koopteerida neid igal pool pole võimalusi. Kui siiski sõjaminister on käskinud tööd ära teha kahe kuu jooksul, millest töö ajaks jääb, peale käsukirja kätte jõudmise ja vormi ärasaamise aja maha arvamist, vaevalt kuu aega, siis on sellega erilisel alla kriipsutatud usk ohvitseride kogude võimetesse. Selle õige hinnang olgu ohvitseride kogudele tiivistajaks ja vaimustajaks selles nõudlikus töös.

Ülesanne on antud 19 väeosale, kes asuvad laiali üle kogu vabariigi. Olgugi et põhiküsimuses — praeguse esitusvormi mittesobivuses, oldakse ühel arvamisel, on siiski veel rohkesti isegi põhiküsimusi, mille järeltul on võivad kujuneda 19 täiesti erinevat vormi. Et ära hoida suuri mõtete lahkuminekuid, mille järeltul iga väeosa oma vormi esitaks, mis aga ühegi teisega ei ühineks ja sõjaministri raskesse seisukorda asetaks küsimuse ees — missugune neist nüüd kõige rohkem väljendab meie ohvitserkonna tahet, arusaamist ja maitset, on tingimata tarvilik ohvitseride kogude eneste vaheline mõtete vahetus ja kokkuleppepüüed kas või ainult põhiküsimustes. On ju kindel, et lahus töötades ja lahus esinedes, võime lõpuks töö vilja juure jõuda, mis, äärmisel korral, ainult 1/19 ohvitserkonnast rahuldab, aga väga võimalik ka, et mitte ühtegi ei rahulda. Ag on lühike, et pikemalt kaaluda ja otsida mõtete vahetamisvõimalusi ja põhiküsimustes ligikaudseidki kokkuleppeid, seepärast näeksin heameelega, et Vabariigi ohvitseride keskkogu juhatus kõigi asjast huvitatud väeosade ohvitseride kogude esitajad kõige ligemal ajal kutsuks Tallinna ühiseks nõupidamiseks kokku. Need esitajad tooksid kohtadelt enamvähem väljakujunend oma väeosa arvamised kaasa. Tallinnas oleks võimalus Sv. Varustusvalitsuse loodetava vastutulekul kasutada seniste komisjonide töö juures kogunud katsetöid ja materjale ning kogemusi.

Sama mõtetevahetuse ja töö kooskõlastamise mõttes esitan siin ühe ohvitseride kogu seisukohti.

Senisele esitusvormile on ohvitserkond omas rõhvas enamuses luige laulu laulnud. Ta pole praktiline, on kulukas riigile kui ka kandjale ja pole küllalt kunsti nõuetele vastav. Need on peamotiivid ohvitserkonnas, rahvaesituses ja seltskonnas. Praktilisus tõukab iseenesest seisukohale, et esitusvorm peab välivormiga ühte värvi olema, et teda peale pidu riide nimestikust välja arvamist võiks ära kasutada igapäise töö juures. Kuid siin juures nõue, et riide olgu senisest märksa parem — tihedam diagonaal ja veidi hallikamat värvi — senine kortsus, venib välja ning hele roheline värv on veidi labane, Senise esitusvormi asemel saaks iga ohvitser kahe ehk kolme aasta peale ühe lisa komplekti riidet ühes

õmblus- ja korrashoiu rahaga, mis oleks märksa vähem senisest summast.

Lühike aeg töötamiseks piirab lajutamisi lõike alal ja viib ühes praktilisuse nõudega, välivormiga, mis üldiselt enamvähem rahuldavaks tunnustatud, ühise lõike (ka ühine riie) juure. Samuti peab olema tagasihoidlik kõigi kaunistusasjade kombineerimises leppides miinimumiga.

Seepärast:

1. Müts — nagu välivormi juures.
2. Püksid — välivormiga ühist värvi (khaki), pikad, ilma mingi paelte ja lampassideta.

3. Saapad — must lakk, paeltega — seega senised. Kaalumisel olid ka kollased paeltega saapad, kuid siiski leiti mustad enam kokkukõlas pidu tualetidega. (Kas sobib? Toim.)

4. Kuub — välikuue lõige ja taskud. Krae juures erinevad arvamised, kuid enamuse poolt vastu võetavaks on tunnustatud kahekordne maha pööratud krae ühest riidest (sarnane Vabadussõja aegsele mustale kraele), 14. veebr. 1924 a. kinnitatud kuue krae kard paela asemel kuue riide värvist veidi erinev pael (nagu soomlastel), väclügi tunnused kraelt jäävad ära, püsivad paigal numbrid. Vähemusesse jäi senise välivormi krae, mille praeguse kolmnurga asemel oleks samas suuruses väeliigi värvi lõpus ja sellel praeguse esitusvormi krae kaunistus ja väcosa eristused. Täiesti läbi kukkus senine välivormi krae. Kahekordse krae juure on jäädud eeldusega, et vast ka välivormi juures tema maksvusele peaseb; kui aga

Iseseisvuse 8. aastapäev Väljandis.

Paraadilt jalutuskäigule.

ei — siis pole ka tema vahetamine kuigi kulukas. Kahekordne krae tunnistati märksa maitserikkamaks senisest püst kraest.

Õlakud — paelast pununud Rootsi eeskujulised, värv kooskõlas riidega — kõige tõenäolisem terashall. Õlaku alused väeligi tunnusvärvi — nagu senistel esitusrivimi omadel.

Nööbid ja aukraadi tunnismärgid kooskõlas riide värviga, kõige tõenäolisem hallikas metall.

Vöö — siidist pehme vöö ehk sarf Soome eeskujul; värv kooskõlas kuue riidega, kõige tõenäolisem meie rahvusliste värvide kombinatsioon; küljel ripumas mitte tutid, vaid narmad.

Vormil oleks üks nimi — piduvorm. Senisele suurvormile vastaks vöö kandmine pununud õlakute ja mustade saabaste juures, liht vormile — pununud õlakud ja mustad või kollased saapad.

M. T.

Meie kaitseväe munder.

Mõned näpunäited.

Meie kaitseväe munder, eriti esitumunder, on viimastel aegadel pikema diskussiooni objektiks olnud. Jääb ainult lootata, et sellest ka tegelikku kasu on. Iga tahes ollakse kõikides ringkondades meie esitumundri vastu tema praegusel kujul.

Meie kaitseväe viimast teenistumundert aga võib kokkuvõttes kordalainuks pidada. Seda tunnistavad meie omad kaitsevälased, kelle silmaring endisest Venest kaugemale ulatab, ja seda tunnistavad ka välismaade sõjavälased, näit. möödunud sügisel peetud manöövrivite aegu.

Peaasjaks (välimuse seisukohalt) jääb aga ka kõige kordalainuma mundri juures, kuidas mundert kantakse.

„Inglise“ müts sobib eesti põhjamaalise näo juure paremini, kui ükski „anderkopp“. Sellejuures ei ole ta ei inglise, belgia, tšehho-slovakkia ega muu müts, vaid enam-vähem üldilmne. Ka need eksivad, kes temas näevad vene furashkat. Kui aga jälle hakkama saadakse täiesti lubamata traatide väljakiskumistega, kraani all niisutamistega, mütsi ülemise osa tahapoole kiskumise ja munde sarnaste „vormimistega“, siis muidugi muutub ka kõige inglise inglise müts furashkaks à la vene kurgikaupleja (nagu isegi anderkoppidega tehti!)

Mütsimärk on ilus, kuid omandab ääre maksvuse alles korralikult ja kõrgelt väljaõmmeldult, mis ohvitseride juures reeglilik peaks olema.

Kuub on ilus, sest et ta võimalikult lihtne on. Värvilised kolmnurgad õlakute kohal aga on üleliigsed ja annavad, eest vaadates, kaelale asjatu ja inetu jämeduse.

Väga kordalainuks võib pidada uut palitut. Lõike poolest on ta kooskõlas mütsiga ja kogu mundri stiiliga ja annab kandjale selle rahulikult-elegantse välimuse, mis iga hea kehakatte ideaaliks on ja mis isearanis inglise ohvitseri mundri nii meeldivaks teeb. Sellejuures ei ole meie palit mitte inglise koopia. Tema vastu võib olla ainult see, kes peale vana vene sineli midagi elegantsemat näinud ei ole ja hinnata ei mõista. Võrreldagu korraldaks meie uues mundris, eriti palitus, elegant ohvitseri viimasel ajal ikka täiuslikuma podportshiku koopiaga pealinna tänavaid.

Järgnevas mõned praktilised märkused.

Meil kantakse suures enamuses musti saapaid. Ometi on õige naha värv rohelise mundri juure punakas pruun. Meil öeldakse, pruune saapaid olevat meie oludes võimata korralikult puhtad hoida. Otsekohelem oleks ütelda, et muste saapaid kergem on kaua puhastamata jätta. Kuidas said inglased, kindralist sõdurini, ja ka sakslased omad pruunid saapad ilmasõjas puhastada hoida, kui kunagi venelane omad mustad? Küsimus on tsivilisatsiooni tasapinnast. Inglismaal näit. võib kõige muhtema tööliste jalgas naha saapaid, mis nagu peegel läigivad, sest inglased teab, et läikiv saabas mitte ainult nahka kõdunemise eest ei hoi, vaid ka meie välimust ja sellega iseteadvust ka kulunud ülikonna juures tõstab. Meil aga muudab puhastamata saabas — ja see on meil üldine pahe — ka tuliuvuse ülikonnas inimese tihti korraldaks. Ja hoolika välimuse hingealune efekt on tõesti küllalt tähtis

igas elukutses. Tuletame meele inglaste katset ilmasõjas, kui saksa-prantsuse porisel väerinnal katseks ühte kompaniid lasti välimuse hooletusse jätta, teist aga sunniti igapäev korralikult habet ajama (ka üks mitte meie tugevatest külgedest) ja mundri metalli ja nahkosad läikima hõõruda; ja varsti konstateeriti, et viimane oma meeleolu, iseteadvuse ja võitlusvõime poolest esimesest tuntavalt üle oli.

Kaitsevärvi teenistumundri juure ei sobi ka mitte valged kraed, kindad ja tärgetatud manshetid, vaid need on esitumundri täiendused. Inglise ohvitser ilmub kuningas lossi kaitsevärvi khaki mundris, pruunis kraes ja särgis, kuue varuka alt poole tolli võrra väljaulatavate kahekordsete pehmete manshetidega, pruunis nahktupes möögaga ja isegi pruuni taskurätiga. Nii-sama üleni stiilikindlad on Tšehho-Slovakkia ohvitserid omas kollakasrohelistes. Kui meil pruuni möögotuppe näit. esitumundri pärast ei taheta — niipalju kui seda iganenud, politseimikkudele ja vangivahtidele läbi surutud (miks mitte näit. trammi konduktoritele?) riista veel tarvitada mõeldakse — siis oleks kõige otstarbekohasem ja ilusam tumedaks oksüdeeritud metalltupp.

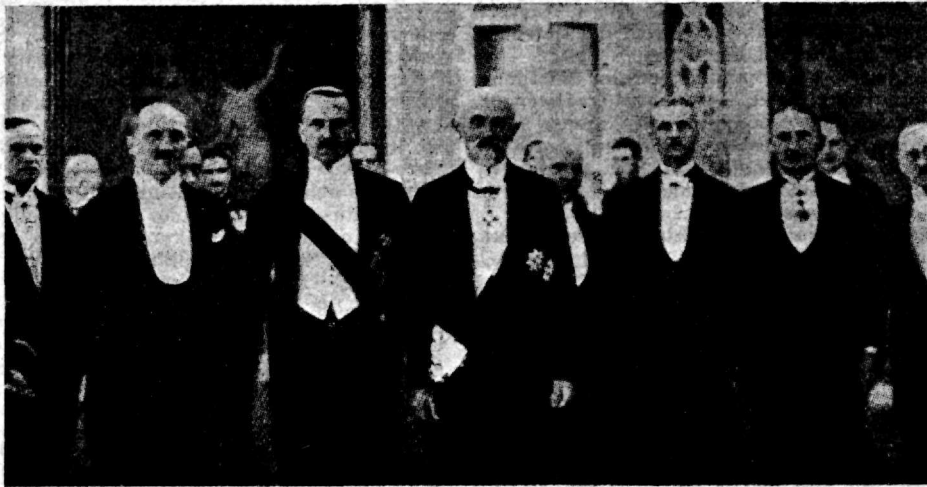
Ärakaotamist meie teenistumundri juurest väärriksid veel kuld ja hõbe akselbandid, mille koht (kui neid üldse pidada) on ainult esitumundri juures. Teenistumundri otstarbekohasus ja ka ilu nõuab alati kõike võimalikku lihtsust.

Kannuste kohta maksaks arvesse võtta, et nende „klirin“ maailma sõjavägedes väheneb vastavalt maa kultuurilise tasapinna tõusule. Mõnede metsikute suuharude juures on üheks lugupeetavamaks ülikonna osaks äratuskell.

Kokkuvõttes: praegune teenistumunder on üldiselt kõigiti korda läinud; mõned parandused lihtsuse sihis on soovitatavad; kuid kõigepealt — mundert osatagu kanda (milleks ülalpool mõned seltsimehelikud näpunäited).

Ärgu mõeldagu milgil tingimusel enam mundri tüütava muutmise peale, mis kahjulik nii psüholoogiliselt kui ka majanduslikult ja kahtlusi tekitab, nagu ei oleks mõnel mehel paremaid ülesandeid. Ärgu räägi-tagu võimatust „omapärasusest“, sest tõeliselt omapäraseid mundreid on ilmas ainult mõni üksik (näit. Shoti sõdurid). Munder on harilikult tingitud otstarbekohasuse nõuetest ja maitsest, mis enam-vähem samasugustes oludes ja samasuguse iseloomuga rahvaste juures suurtes joontes niipalju ei erine, et mõttetut kopeerimist võiks ette heita.

Teine asi on praeguse esitumundriga, mis muutmist vajab. Muidugi oleks kõige soovitatavam, kui meiegi suudaksime, nagu muudki demokraatlikud Euroopa riigid endale esitumundri asemel erariiete luksust lubada. Kuid seda meie, vähemalt praegustes oludes, ei suuda. Praeguse esitumundri tumesinine värv on kõigiti vastuvõetav, kuid asjatud, kallid ja kirjud lisandused peavad kaduma. Siiski, kui palju õnnelikumad on majanduslikult näit. meie Soome kaasvõitlejad, kes paari võrdlemisi tagasihoidliku lisanduse abil teenistumundrist esitumundri saavad. Reservleitnant.

Poola president (pahemalt poolt neljas) Stanislaw Wojciechowski uue aasta vastuvõtmisel valitsusliikmete keskel. Presidendist paremal pool pea- ja välisminister krahv Aleksander Skrzynski.

Poola sõjaväest.

Poola sõjaväe vähendamine. Sundusliku sõjaväe teenistuse seadus. Üldine sõjaväe ja ohvitseride arv. Avalik arvamine sõjaväe vähendamisest.

Teatavasti oli Poolas läinud aasta novembrikul Vladislav Grabski valitsuse lahkumise põhjuseks peasjalikult riigi majanduse allapoole kiskuv tendents.

Uue valitsuse moodustas endine välisminister Grabski kabinetis krahv Aleksander Skrzynski, kes jäi ühtlasi ka välisministriks. Rahaministriks sai Zdziechowski, kes zloty allamäge veeremises sellega pöördte töi, et mitmesugustes riigi väljaminekute allikates läbi viis kohe suured kärpimised. Et 1926 a. eelarvet tasakaalu viia, otsustas Zdziechowski Grabski poolt kavatsatud riigieelarvet 500 miljoni zloty võrra vähendada. Kärpimiste peaprojektina oli ettenähtud väljaminekute piiramine mitmetes ministereimites, eeskätt tehti suurem kokkuhoidmine riigiteenijate koosseisude vähendamiseks. Kokkuhoidmine pidi loomulikult ka Sõjaministeeriumi peale laienema, kus põhjalikumalt reorganiseerimist läbi kavatseti viia ja sõjaväe arvu vähendada. Mõni aeg tagasi käiski Eesti ajakirjandusest teade läbi, et Poolas ohvitseride arvu 2000 võrra vähendatakse. Enne, kui sõjaväe vähendamist käsitada, tuleks pilku heita Poola sõjaväe koosseisu peale, kuid kõrvaltvaatajal on seda raske teha, sest see on olnud teenistusealiste meeskodanike arvust. Poola vabariigi elanikkude arv on ligi 30.000.000 ja sellest arvust võiks sõjaväe teenistusalisi kõige rohkem 1,5—2% olla.

Seimi poolt vastuvõetud seaduse põhjal peab Poolas iga meessoost kodanik jalaväes 2 aastat ja ratsaväes ning ratsasuurtükiväes 2 aastat ja üks kuu sunduslist aega teenima, põhimõttega, et kui vastuvõetavate arv suurem on ettenähtud koosseisudest, siis vanemaid aastakäike puhkusele lastakse ja nende asemele asetatakse vastuvõetud noored. Selle seaduse arutamisel seimil olid kaheaastase teenistuse vastu sotsialistid, kuid nad jäid suurde vähemusse, mille tõttu seadus läbi läks.

Nüüd kui Grabski valitsus lahkus ja uus valitsus äärmise kokkuhoidmise põhimõtte üles seadis, esitasid sotsialistid seimile seaduseelnõu, kus üheaastane sunduslik teenistusaeg ettenähtud. Asi anti sõjaväe-

lisse komisjoni, kus ta praegu viibib ja nagu ajakirjandusest selgub, vististi seal kaugemale ei lähegi, sest avaliku arvamise rõhuv enamuse on selle vastu, pealegi pole sotsialistid ühtegi kava esitanud, kuidas riigikaitset selle uue seaduseelnõu kohaselt korraldada, et ta ei nõrgeneks. Oma geograafilise asukoha tõttu ei või aga Poola mingil tingimisel riigikaitset nõrgendada. Seda püüavad paremad kogenenud strateegid ajakirjanduses igakülgset selgitada. Osa avalikust arvamisest on küll selle vastu, et sõjaväes väga palju kõrgemat aukraadi kandjaid sõjaväelasi kindralid on, kuid selle peale vaatamata on ohvitseride arvu vähendamise pooldajaid õige vähe. Et kindralid sõjaväes üleliiga, seda näitavad ka avalikud andmed. Peab tähendama, et Poola sõjaväes on erikorpused just ohvitseridest koosnev kontrollööride korpused, kuhu kuulub 94 ohvitseri. Nendest 2 diviisi kindralit ja 7 brigaadi kindralit ehk ligilähedalt iga 10 ohvitseri kohta üks kindral. 1926 a. eelarves oli sõjaministeeriumis ettenähtud 654 ohvitseri, nendest 33 kindralit või iga 20 ohvitseri kohta 1 kindral. Kindralstaabis oli kindralite arv juba väiksem — 291 ohvitseri peale 3 kindralit. Maaväe 17.177 ohvitseri peale oli 121 kindralit. Üldarvus oli 1926 a. peale ettenähtud: maaväes, sõjaministeeriumis, kindralstaabis ja kontrollööride korpuses 18.234 ohvitseri, nendest 166 kindralit, ehk 0,9% või peaaegu iga 100 ohvitseri kohta 1 kindral. Peale selle on ettenähtud 5 tsiviilametnikku IV järgu palgaastmega, mis kindralite kohtadele vastab, ja 1 vitseadmiraal ning 2 kontradmiraali või koguarvus 174 kindralit.

Need arvud näitavad, et ohvitseride arv Poola sõjaväes õige suur on, kuid suur on ka Poola riik ja üldine sõjaväe arv. Et ohvitseride arvu vähendamist seal ei tule, seda kinnitab ka ajakirjandus ja Eesti ajakirjandusest läbikäinud teade, nagu vähendaks Poola oma sõjaväge 2000 ohvitseri võrra, et vasta tööle. Küll aga teostatakse kokkuhoidmist teisel teel.

Kõigepealt vabastati teenistusest 1903 aastakäik enne tähtaja lõppu ja 1904 aastakäik lasti puhkusele,

kuid nüüd kutsutakse see aastakäik rivisse tagasi. Reservist ei võeta teenistusse sõdureid üleajateenijatena, välja arvatud ainult lennuvägi.

Praegu vabastatakse Sõjaministeeriumi ametkonnast palju tsiviilametnikuid, kes teenivad väljaspool koosseise ja erilepingute põhjal. On käimas suur reorganiseerimine, mida teostavad korpuste ringkondade juures moodustatud komisjonid. Ka sõjaväevarustuse valmistamise tööstustes tahetakse läbi viia tähtsaid kokkuvõtteid.

Kas praegune sõjaminister kindral Zeligovski kõiki oma kavasad läbi jõuab viia, on veel küsitav,

sest puudub alaline kindralstaabi ülem, kes temale selle juures jõuaks olla suureks abiks. See koht on peale kindral Haller'i lahkumist juba paar kuud vaba. Kohustetäitjaks on küll endine kindralstaabi ülem abi kindral Kessler, kuid loomulikult puuduvad k. t. tööl need kindlad sihtjooned, mida säevad alalise töö huvid endale eesmärgiks. Kindral Zeligovski tahab sellele kohale kutsuda reservist Poola endise riigipea marshal Josef Pilsudski, kuid parempoolne ajakirjandus toonitab, et see kindral Zeligovski püüdmine kujuneb tema lahkumise põhjuseks. Kuidas see laheneb, sellest edaspidi. K. Udala.

Märkeid Itaalia sõjaväest.

Huvitavana paistab see elavus, millega võtab Itaalia laiem seltskond oma sõjaväe elust-olust osa. Rääkimata hulgest puhtsõjalise sisuga kuukirjadest, ilmub tihti nii ühes kui teises loetavamas ajalehes põhjalikke artikleid, mis käsitlevad põnevamaid päevaküsimusi sõjaväe tegevusaladelt; piüütakse, jõudumööda, tähtsamate päevakorda tekkinud riigikaitse probleemide lahendamisele kaasa aidata.

Elavamaks kõneaineks möödunud aastal oli organisatsiooni muutmise küsimus. Kaaluvam osa ajakirjandusest on arvamisel, et sõjaväe ülalpidamise kulused tuleks võimalikult vähendada. „Itaalia on ilmasõjas võitnud, tema majanduslikud väljavaated ei ole halvemad kui, näiteks, prantslaste omad, kuid sellest ei tohiks veel järeldust teha, et meie võiksime ja peaksime oma endiste lahingusõpradega relvastamises kaasa sammuma, — arvab „Gazzetta del Popolo“ (4. jaanuarist 1925 a.). Vast möödunud suure sõja haavad ei ole kaugeltki veel paranenud ja majandusliku ülesehitamise tööd nõuavad ka tulevikus veel riigilt selleks liig suuri jõupingutusi, et praegusel ajal relvastamise peale mõelda, toonitab „Il Popolo“ (14. jaanuarist); riik ei ole veel nii tugev, et tema organism suudaks kanda kahekordset koormat, s. o. kõvendada sõjaväge ja samal ajal tervendada oma majandust, lausub sama leht ühes teises numbris (5. veebruarist).

Otskohesemaks ja nüüdses olukorras ainukeseks mõeldavaks abinõuks sõjaväe ülespidamise kulude vähendamisel loetakse riigikaitse aparaadi kokkutõmbamist; kuid ühtlasi ühinetakse ka arvamisele, et siin on omad piirid, millest üle ei tohiks minna ilma et rahvuslik julgeolek selle all kannataks.

Nii hoiatab „Il Mondo“ (10. detsembrist) valitsust sõjaväe ümbermoodustamisel uisa-päisa talitlammast: Itaalia vajab praegust oma riigi piirikaitse korralikuks teostamiseks ümmarguselt 15 diviisi, s. o. 75% kõigist kuningriigi sõjajõududest; mõistagi ei saa niisugusel juhtumisel juttu olla edaspidisest väeüksuste arvulisest vähendamisest. Maailma sõjast võtsime osa kasulikult tingimustel: meil olid vägevad liitlased ja sõda pidasime ühel rindel, täiendab eelmist mõtet „L'Idée Nazionale“ (9. aprillist); misuguseks ka kujuneks poliitiline olukord tulevikus kuid igal juhtumisel tuleb arvestada tarvidusega sõdida korraga vähemalt kahel rindel; see aga nõuaks riigilt jõupingutusi, mis vististi vähemad ei ole möödunud suure sõja päevistest.

Kuidas siduda üksteisega need kaks sisuliselt omavahel vastolus olevat küsimust, kuidas omandada ajakohast sõjaväge, mis rahuldaks riigikaitse hädatarvilikumaid nõudeid, ja ühes ka vastaks rahva majanduslikule kandejõule.

Siin asutakse väljapääsu teede otsimisele. Nii loeme „Il Secolo“ (10. jaanuarist), et rahuaegne sõjavägi peab eneses sisaldama kaadri, kes suudaks

küirelt vastu võtta kõike neid inimhulke, mis valitsus tarvilikuks peaks sõja puhul lipu alla kutsuda. „Esercito e Marina“ (19. detsembrist) arvamusel mööda jõuks riigi sõjavägi rahu ajal küll olla arviliselt (elav võid) vähem, kuid peaks sealjuures koosnema valitud inimestest, varustatud kõige sellega, mida modern tehnika iganes võiks pakkuda sõjapidamiseks; kuid peab leitama tasakaal inimeste ja masinate vahel, väidab oma küsimust harutades „Corriere della Sera“ (4. maist).

Ajakirjandus ei piirdu aga üldväidetega: ilmub rida artikleid, milledes katseid tehakse küsimusele lähemale astuda. Esinetakse valitsusele konkreetsemate soovialdustega sõjaväe ümberkorraldamise alal; tehakse ettepanekuid, milledest mõnel ei puudu oma algupärasus.

Riigi seadusandlusega peab loodama alus, mis võimaldaks juba rahuajal sisendada sõjaväes kindlat distsipliini. Distsipliin oleks nõutav sarnane, millele alistuksid automaatselt, ilma vähemagi vastupanuta, need inimmassid, mis mobilisatsiooni puhul väeosadesse voolavad („L'Idée Nazionale“, 20. detsembrist). Noorsoo kasvatamisega sõjalises vaimus, seltside ja ühingute organiseerimisega vastavate eesmärkidega peaks kodanikke ette valmistatama aktiiv rahuaja teenistuseks sõjaväes („Esercito e Marina“ 13. jaanuarist, „Il Popolo“ 17. jaanuarist). Sõjaväes peab olema ühine kool, ühine doktriin ja ühine vaim („la necessita della scuola unica, della dottrina unica e dello spirito unico“), nii et tuleviku lahinguväljadel jalgväelane, näiteks, ennast tunneks kahurväelaseks ja kahurväelane jalgväelaseks („Esercito e Marina“, 27. veebruarist). Levinegu rahvahulkades sõjalised teadmised ja ärgaku huvi rahvusliste kaitseküsimuste vastu („Il Popolo d'Italia“, 12. aprillist).

Need oleksid mõned arvamised ja soovialdused sõjaväe organiseerimisalalt, — arvamised, mis enesest ei paku meile küll midagi uut, kuid on tähelepanuväärt just sellepärast, et nemad tulevad laiemast Itaalia seltskonnast, ringkondadest väljaspool sõjaväge.

Edasi puudutakse küsimusi, mis selgitavad üksikuid sõjaväe organisatsiooni alasid.

„Il Giornale d'Italia“ (7. aprillist) leiab, et riigikaitse on tarvilik koondada ühe isiku, „rahvuslise kaitseministri“ kätte, sest „Kõrgem Riigikaitse Nõukogu“ on vähe tegevust avaldanud; ühe, kahe istanguga aastast ei saa kuigi palju ära teha, eriti just nüüd, kus elu edeneb ennemärgemata kiires tempos, kus igalpool sõjaväe ümberkorraldamine käsil ja tehnika annab pea iga päev midagi uut sõjaasjanduse alal. „L'Epoca“ (8. aprillist), sama küsimuse kohta sõna võttes loeb, et „Kõrgem Riigikaitse Nõukogu“, olles kolleegium, ei saa otsustada kiirelt, nii kui seda nõuavad sõjalised küsimused. „Gazzetta del Popolo“ (10. maist), ühinedes eelmiste lehtede arvamisele „Kõrgema Riigikaitse Nõukogu“ kohta leiab, et ka

majandusliselt on ühendatud kaitseministeerium kasulik, võimaldades riigile teatud kokkuvõidmise, mis praegusel rahavaesel ajal mitte ilma tähtsuset.

Asja kohta on avaldatud ka vastukäivaid arvamisi. „Il Resto del Carlino“ (13. maist) ei looda ühisest kaitseministeeriumist palju head: mereväel on oma traditsioonid ja tema juhtimine tugeneb isesugustel seadustel; lennukõrgel on arenemisajajärgus, ja juba üksi nõuab oma juhtimisel täit inimjõudu; raske oleks neid üksteisest erinevaid väeliike kõvemini siduda maaväe külge. „La Tribuna“ (16. aprillist) väidab, et isiku leidmine ühise kaitseministri kohale tooks ülepääsematuid raskusi: sageli ei sünni maailmas suurvaime, harilikule surelikule käiks aga see ülesanne üle jõu, sest raske oleks ettekujutada inimest, kes omaks niivõrd põhjalikke teadmisi maa- ja lennukõrgel alal, et võiks nende juhtimise ainuüksi oma kätte koondada. Rohkem kompetentne sõjaväelises küsimustes „Esercito e Marina“ (15. aprillist) leiab, et ühine kaitseministeerium oleks veel mõeldav väikestes riikides, suuremates sellevastu, kus riigikaitse aparaat keerulisem, oleks see raskelt teostatav.

Ühise rahvuslise kaitseministeeriumi (Il Ministero unico della Difensa nazionale) loomise probleem on osutunud sedavõrd huvitavana, et „Il Messagero“ (15. maist) kuulmist mööda tuntud commandant Baistrocchi on temale pühendanud terve uurimuse (pealkirjaga: „Per l'efficienza d'Italia“).

Samuti on olnud kõneaineks sõjaväe isiklik koosseis. Sõjavägi seisab koos kolmest suurest kategooriast: kõrgematest juhtidest, ohvitseridest, ja all-ohvitseridest ning reameestest; esimene kategooria on sõjaväe aju, mõistus, teine — tema hing ja kolmas — keha, — kirjutab „Corriere della Sera“ (24. detsembrist); ainult nende kolme elemendi täpne koostöötamine ja üksteisest arusaamine teeb sõjaväe teguvõimaks. „Esercito e Marina“ (30. detsembrist), harutades sõjaväelise kasvatus küsimust, leiab, et ohvitseri peaks juba rahua ajal õpetama tunda sõjakõrgelusi, — see karastaks nende vaimu. (Toimetuse sõrendus.

Ohvitseri tuleks õppustel asetada võimalikult sõja tegelikkude olukorda. „Sõjakõrgelused“ on täiesti tsiviil-inimese mõiste, ohvitseril on selle asemel „sõja tegelik olukord“. Toimetus.)

Sama leht ühes teises artiklis (8. maist) arvab võivat tõendada, et ohvitseride autoriteet seltskonnas on märksa tõusnud võrreldes sellega, mis ta oli paar aastat tagasi, samuti olla nende materjaalne seisukord tuntavalt paranenud.

Lõpuks ei oleks mitte huvituseta teada, kuidas hinnatakse praeguse valitsuse ja teda toetava erakonna teeneid sõjaväe organiseerimisel. Selleks paar näidet: „L'Idée Nazionale“ (8. aprillist) teadmist mööda seisavad fascismi teened selles, et tema on osanud poliitilist olukorda õieti hinnata ja, möödnud ilmasõjast järeldusi tehes, andnud Itaalia sõjaväele organisatsiooni, mis täiesti vastab rahva iseloomule ja maa rahvusvahelis-poliitilisele seisukorrale. Praegune valitsus on õnnelikult lahendanud sõjaväe korraldamisküsimuse, seda on tunnustanud ka vastasrind, kirjutab samas asjas „La Tribuna“ (20. maist).

„L'Epoca“ (26. aprillist) on kõikumata usk Mussolini võimetesse sõjaväe organiseerimisel. Seda usku näikse ka Mussolinil enesest olevat kui ta jutustamisel ühe prantsuse ajakirjanikuga ütles, et rahva sõjaväe viidagu materjaalse ja moraalse täiuseni; Itaalia soovib rahu, kuid kõige kindlam rahu on mõõkade varjus. Praegusel ajal oleks kuritegu mitte olla tugev („aujourd'hui, c'est un crime de n'être pas fort...“), lisab Mussolini juure (La France Militaire, 5. veebruarist 1926 a.).

Käesoleval kirjutusel ei ole eesmärgiks anda täielikumat ülevaadet selle kohta, kuidas Itaalias sõjaväega seotud küsimused on kajastunud ajakirjan-duse läbi rahva hulkades, küll aga tahaks ta lühikest pilku heita sõjalise mõtte arenemiskäiku ja mõne näitega ära märkida seda huvi, mida tuntakse meile sõbraliku rahva laiemates seltskondlikes kihtides oma riigikaitse küsimuste kohta, — huvi, mis ilmselt tohiks suurem olla kui kahjuks senini. V. K.

Sport kaitseväes.

Tallinna garnisoni väeosade vahelised suusajooksu võistlused.

Esimese koha võitja meeskond ühes võistluskohtunikudega.
Keskkel kaitseväe kehalise kasvatus juhataja kol. ltn. Maser.

Tallinna garnisoni spordikomisjoni korraldusel peeti ära väeosade vahelised suusavõistlused: 20. veebr. s. a. — 3 klm. jooks rännakrakmetes; 27. veebr. — teatejooks 5 × 2 klm. ja 28. veebruaril — 10 klm.

jooks. Esimene võistlus korraldati All-ohvitseride kooli juures heinamaal, kaks viimast — aerodroomil Lasnamäel. Võistlustest osavõtmine oli väga elav — kolme võistluse kohta 200 võistleja ümber. Esimesel võistlus-

päeval oli ilm kui ka võistlusmaa kaunis soodne, seepärast ka tagajärjed kaunis head, kuna kahel viimasel päeval oli ilm tuuline, ja võistlejatel tuli tõsiselt tuisuga pureleda. Samuti on aerodroom suusavõistluste korraldamiseks ebakohane, millega tuleks spordikomisjonil tulevikus arvestada.

Võistlustagajärjed olid:

- 4) Allohvitseri kooli meeskond.
- 5) Distiplinkompanii meeskond.
- 6) Allohvitseride kooli meeskond.

10 klm. jooks.

- 1) kdt. Veborn, Sv. üh. õp., 51 m
- 1) kdt. Veborn, Sv. üh. õp., 51 m. 11,9 sek.;
- 2) n.-leitn. Lest „ „ „ 51 „ 29,2 „

Võistlejad stardis.

3 klm. jooks rakmetes.

- 1) kdt. Lest — 15 m. 16 sek.; 2) kdt. Veborn — 15 m. 50,3 sek.; 3) kdt. Palosson — 15 m. 57,8 sek.;
- 4) kdt. Mats — 16 m. 10,5 sek.; 5) kdt. Möttus — 16 m. 20,5 sek.; 6) kdt. Mikk — 16 m. 37,5 sek.;
- 7) kdt. Kärm; 8) kdt. Reili; 9) kdt. Talbach; 10) noor Kingsepp; kõik Sv. ühendatud õpeasutustest.

- 3) kdt. Möttus Sv. üh. õp. 52 „ 38,2 „
- 4) „ Mikk „ „ „ 52 „ 47,9 „
- 5) „ Palosson, „ „ „ 53 „ 15 „
- 6) n.-leitn. Lätte, Lennuväe rüg., 53 m. 41 sek.;
- 7) major Jõgi, Kindr.-st., 55 m. 47,7 sek.;
- 8) veltv. Oronokk, Distsip. komp., 56 m. 4,5 sek.;
- 9) kdt. Kärm, Sv. üh. õp., 56 m. 56 sek.;
- 10) „ Perk „ „ „

Kümne esimese koha võitjad.

Teatejooks — 5×2 klm.

- 1) Sõjaväe ühendatud õpeasutuste meeskond, koosseisus: kadetid Talbach, Veborn, Mikk, Palosson ja Möttus; aeg — 52 m. 13 sek.
- 2) Sv. üh. õp. meeskond, koosseisus: kdt. kdt. Kitt, Reili, Hurt, Valdmann ja Kärm; aeg — 56,8 sek.
- 3) Sv. üh. õp. meeskond, koosseisus: kdt. kdt. Kommisaar, Bushmann, Kurs, Pork ja Steinbick; aeg 56 m. 20,8 sek.

Garnisoni suusavõistlused jätkuvad: 6. märtsil korraldatakse Allohvitseride kooli juures 3 klm. rakmetes salkjooks (salga moodustab kergekuulipilduja jagu); 7. märtsil — Tondil suurtüki ladude juures 10 klm. murdmaajooks. Võistluste algus mõlemal päeval kell 11.

Esimestena kohale jõudjad järjekorras vasakult paremale.

Tallinna garnisoni väeosade vahelised kiiruisuvõistlused.

500 mtr. sirgetel uiskudel.

1) kapten Susi — 10. jalgv. rüg., 57 sek. (uus garn. rek.);

2) n. a. o. Bysa — Side pat., 57,2 sek.;

3) rm. Gerasimov — Side pat., 58,2 sek.

1000 mtr. sirgetel uiskudel.

1) rm. Elberg — Pioneer pat., 3 m. 11,8 sek.;

2) kapt. Susi — 10. jalgv. rüg., 3 m. 17,5 sek.;

3) rm. Gerasimov — Side pat., 3 m. 18 sek.

5000 mtr. sirgetel uiskudel.

1) rm. Elberg — Pion. pat., 11 m. 26 sek. (uus garn. rek.);

2) kapt. Susi — 10. jalgv. rüg., 11 m. 57,9 sek.;

3) rm. Gerasimov — Side pat.

1500 mtr. kõveratel uiskudel.

1) rm. Tipner — Pion. pat., 3 m. 40,4 sek.;

2) kpr. Ellmann — Side pat., 3 m. 54,3 sek.;

3) kdt. Sütt — Sõjav. üh. õp., 3 m. 59,4 sek.

2000 mtr. kõveratel uiskudel.

1) rm. Tipner — Pion. pat., 5 m. 10 sek.;

2) kpr. Ellmann — Side pat., 5 m. 14,8 sek.;

3) kdt. Kiljak — Sv. ühend. õpeasut.

-g-

Kaitsevæe elu.

Ridu Tartu garnisonist.

15. veebruaril s. a. esines kohalikus „Sõdurite Kodus“ terve garnisoni sõduritele üliõpilane K. Kesä loenguga: „Eesti Vabariigi sünd ja rahvuslise sõjaväe loomine“.

19. II jätkas referent ülahnimetatud: „Vabaduse eest võitlemise üleviimine Vene pinnale — kuni Vabadussõja lõpuni ja 1. detsembri sündmused.“

Kõnet valgustas fotograaf V. Tomson isiklikult tema poolt valmistud valguspildi seeriaga, mis koosnes 135 pildist.

Pildid olid õige hästi valitud ja valmistud: annavad kujuka näite meie vabadusvõitluse raskest käigust. Seeriasse on paigutatud päale muu kõik meie tähtsamad Vabadussõja juhid alates Ülemjuhatajaga. Siis tuttavad kohad, kus vihasemaid lahinguid peeti nii venelastega kui ka sakslastega.

Teksti ja piltide seeria on kokku seadnud hr. Kesä. Sõdurid jälgisid huvitavat loengut suure tähelepanuga.

Tuleb härrasid Kesä ja Tomson'i nähtud vaeva eest tänada ja soovi avaldada, et nad seda kordaks ka kõikidele ohvitseridele.

Nagu kuulda, kavatses autor loengu ligemas tulevikus trükkida laste eriraamatuna.

16. II esines „Sõdurite Kodus“ ohvitseridele ja kaitseliitlastele loenguga major Vanaveski: „Gaasisõda meie oludes.“ Kõne algul jagati referendi poolt laiali loengu kava, mis jälgimist tuntavalt kergendas.

Süstematiseeritud populaar-teaduslist ettekannet kuulati huviga, seda enam, et ta väga ligidalt puudutas just meie olusid.

2-se jalgväe rügemendi raamatukogule pandi alus juba 1920 a. Ajaks, mil reorganiseerimine algas,

oli üksikutesse üksustesse sõdurite poolt omal algatusel ja kulul, kogunud õige mitmesuguseid raamatuid. Üksuste liikvideerimisel koguti nad kokku. Päale selle saadi mõned raamatud veel Kindralstaabi VI osakonnalt ja osteti rügemendi poolt juure. Nii kogus aja jooksul 292 eksempl. Et see kogu aga kaugelki suure arvu lugejate nõudeid rahuldada ei suutnud, muretseti l. a. oktoobri kuul 123 raamatut juure — meelelahutuse summest. Käesoleval aastal täiendati raamatukogu 215 raamatuga — umbes 30.000 marga väärtuses. Nii on praegu olemas 634 eks. raamatuid. Kõik raamatud on poogitud kõvasse köitesse ja koondatud kasarmus selleks eraldi olevasse lugemise tuppa.

Maksuva määruse järele võib üks lugeja saada kaks raamatut korraga kaheks nädalaks. Päale raamatute on lugemise toas üldiseks tarvitamiseks: 5 ajalehte ja 8 ajakirja — kodumaalilmuvaist. Neid saab iga üksus — komp. ja k-do — veel eriti.

Lugemistoas seintele on raamide alla paigutatud kõik spordi-võitluste diplomid, mis rügemendi omandanud diviisi ja üleriiklistel kaitsevæe spordi võitlustel. Nagu raamatukogu hooldaja aruandest selgub, loetakse ülekõige romaane ja novelle, keskmiselt 250 raamatut kuus. talve kuudel.

Väike protsent raamatuid on venekeelseid.

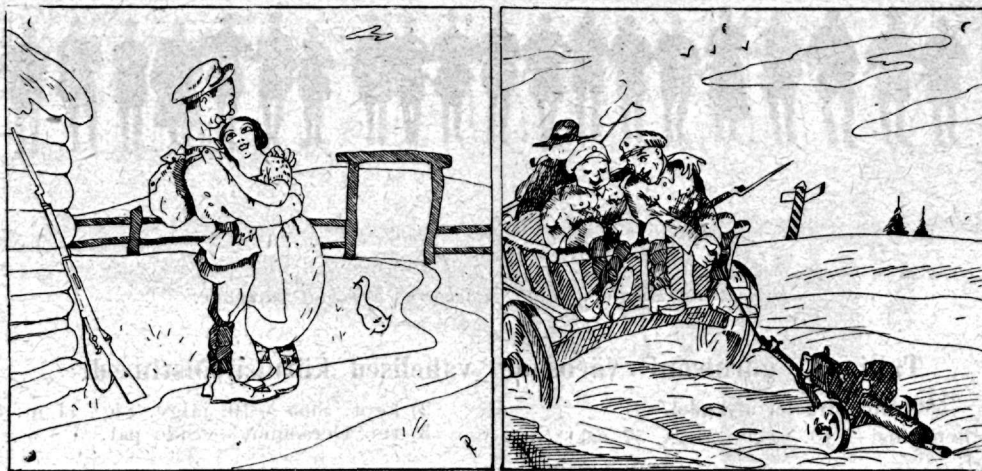
Käesoleval aastal on väeosades tarvitusele võetud uute toiduametena tindid ja kakao. Tindi supp kartulitega on väga maitsev, kui ta korralikult valmistatud, kuna kapsastega tindid mitte nii maitsevad pole. Ainult tintidel on iseäraline lõhn, nagu harilikult kalasuppidel.

Kakao on väga hea ja sõdurid tahavad seda palju paremini kui kohvi.

V. J.-n.

Otepää manöövritelt. . .

(Järg).

Mõned „taktikalised“ võtted suurmanöövritelt.

Vastutav toimetaja A. Traksmann.

Väljaandja: Sõdur, Tallinn, Uus tän. nr. 10.

Ilmus

Kindralstaabi VI osakonna väljaandel

LennuasjandusLennuväe rüg. koguteos.
Eessõna kindral J. Tõrvandilt.

Raamatus leiavad paljude eriasjatundjate poolt käsitlemist kõik tähtsamad lennuasjandusse puutuvad küsimused. Välimuselt on raamat oma rohkete piltide ja joonistustega kaunim kõigist senini ilmunud sõjaajakirjanduse toodetest.

Et teha seda huvitavat teost laialdaselt kättesaadavaks, leidis kindralstaabi ülem võimaliku olevat oma erikorraldusega määrata raamatu hinnaks

ainult 150 mrk.

Saada „Sõduri“ talitusest,
Tallinn, Uus tän. 10.

Prantsuse ajutine juhend

side ja ühenduste organisatsioon
— ja tegevuse kohta. —

Kindralstaabi VI osakonna väljaanne.

Hind 175 mrk.

Müügil „Sõduri“ talit., Tallinn, Uus t. 10.

BLOKNOOTE

odavaid ja mitmesuguses
formaadis alati saadaval

RIIGI TRÜKIKOJAS

--: Tallinn, Niine tän. 11. --:

Ilmus trükist

**LÜHIKE
KAHUR- JA
TÕKKESÕIDU
ÕPETAMISE
JUHEND**

Kindralstaabi VI osakonna väljaanne

Hind 30 mrk.

Saada „Sõduri“ talitusest, Uus t. nr. 10